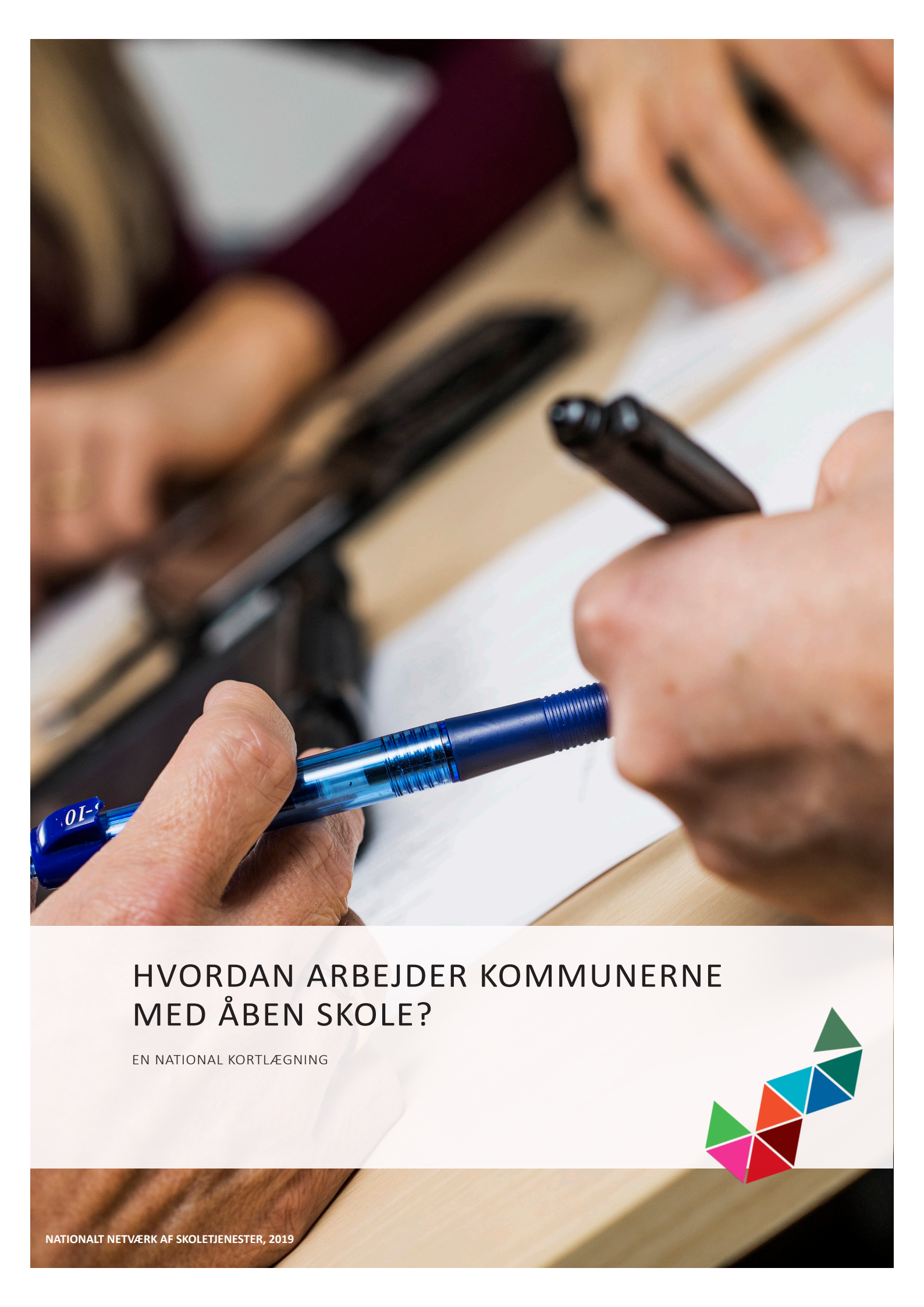

HVORDAN ARBEJDER KOMMUNERNE MED ÅBEN SKOLE?

EN NATIONAL KORTLÆGNING

Hvordan arbejder kommunerne med åben skole? En national kortlægning

© Nationalt netværk af skoletjenester, 2019

Gyldenløvesgade 15, 5.

1600 København V

Redaktion: Katrine Johnsen og Marie Damsgaard Andersen (ansv.)

Dataindsamling og analyse: Emma Karolina Blomqvist

Nationalt netværk af skoletjenester er et projekt finansieret af Børne- og Undervisningsministeriet og Kulturministeriet. For yderligere oplysninger, se skoletjenestenetvaerk.dk og facebook.com/Nationaltnetvaerkafskoletjenester.

Forsidefoto: Carsten Andersen

Indholdsfortegnelse

Kortlægningens hovedpointer	4
Indledning.....	6
Publikationer om kommunernes arbejde med åben skole	7
Metode og design	8
Analyse af kommunernes understøttelse af åben skole	11
Kommunernes ressourcer til åben skole	11
Kommunens rolle i åben skole	15
Samarbejde med eksterne læringsmiljøer	21
Kommunikation og viden	23
Muligheder og udfordringer i kommunerne	26
Casebeskrivelser af kommunale praksisser	32
CASE: Playmaker og fremtidsværksted i Furesø Kommune	32
CASE: Den kulturelle rygsæk i Faaborg-Midtfyn Kommune	36
CASE: Kataloget <i>Kulturens Børn</i> i Helsingør Kommune	41
CASE: Forankring på ungdomsskolen og ambassadørnetværk i Holstebro Kommune	45
Litteraturliste	49
Bilag	50

Kortlægningens hovedpointer

Denne kortlægning undersøger, hvordan kommunerne understøtter åben skole. Den kortlægger omfanget af kommunernes indsats, hvilke tiltag kommunerne har igangsat samt kommunernes vurdering af udfordringer og muligheder. Den undersøger også, på baggrund af kommunale cases, hvordan kommuner omsætter og arbejder med åben skole. I det følgende skitseres kortlægningens hovedpointer.

De fleste kommuner understøtter åben skole

Kortlægningen viser, at størstedelen af kommunerne har en indsats på åben skole-området og i større eller mindre grad understøtter skolerne i åben skole. Mange kommuner arbejder strategisk og målrettet med åben skole og systematiserer mulighederne for undervisning i lokalområdet.

Kun i hver syvende kommune varetages åben skole decentralt, hvilket vil sige, at åben skole er skolernes egen opgave. Disse kommuner varetager derfor ikke eller kun i begrænset omfang opgaver på åben skole-området i forvaltningen.

Kortlægningen viser, at kommuner, som understøtter åben skole centralt i forvaltningerne, vurderer, at de generelt har færre udfordringer og større succes med åben skole i kommunen.

Ressourcer i kommunerne

Kortlægningen viser, at to ud af tre kommuner har afsat økonomiske midler til åben skole, ligesom halvdelen af kommunerne har en transportordning. De fleste kommuner har medarbejdere ansat til at varetage opgaver på åben skole-området. De kommunale medarbejdere har overvejende en koordinerende rolle og bygger bro mellem de eksterne læringsmiljøer og skolerne. I nogle kommuner er det også en opgave at understøtte og udvikle selve undervisningen i åben skole.

Udfordringer og muligheder

Kortlægningen viser, at kommunerne vurderer transport af skoler til eksterne læringsmiljøer og manglende økonomiske ressourcer som den største udfordring ved åben skole. Det er desuden en enslydende erfaring på tværs af kommuner, at åben skole udfordres af at være forberedelsestung for lærere. Det er derfor en kontinuerlig opgave at få etableret en god ramme for skolernes samarbejder og løse de praktiske udfordringer.

Samtidig viser kortlægningen, at kommunerne vurderer, at skolerne bruger undervisningsforløb i åben skole, og at der er en vilje og opbakning til åben skole. De vurderer ligeledes, at der er et bredt udbud af samarbejdsmuligheder i kommunens eksterne læringsmiljøer, og at kommunen har tætte samarbejds- eller partnerskabsaftaler med eksterne læringsmiljøer.

Kommunerne tilpasser deres indsats til lokale forhold

Kortlægningen viser, at kommunernes åben skole-indsats i praksis ser forskellig ud. De valgte tilgange i kommunerne afspejler blandt andet kommunalbestyrelsernes prioriteringer, lokale udfordringer i forhold til åben skole, muligheder i forhold til økonomi, samspillet med kommunens skoler, og hvilke opgaver der i forvejen løses. Kommunerne opsøger viden om andre kommuners erfaringer med åben skole, men tilrettelægger deres indsats ud fra lokale forhold.

Fordele ved de kommunale indsatser på tværs af cases

På tværs af de kommunale cases kan det imidlertid fremhæves, at det er en fordel at prioritere en præcis og hyppig kommunikation med lærerne om kommunens indsatser. Det er også en fordel, at kommunerne systematiserer og kvalificerer åben skole-samarbejdet, da det betyder, at samarbejdet bliver mindre personafhængigt. Kommunerne kan dermed skabe det overblik over åben skole, der er behov for på skolerne. For at udnytte potentialet ved den kommunale understøttelse skal indsatsen dog prioriteres på flere niveauer.

Indledning

Formålet med denne kortlægning er at skabe et overblik over, hvordan kommunerne arbejder med åben skole.

Siden folkeskolereformen har skolerne været forpligtet til at samarbejde med deres omverden under betegnelsen åben skole. Målet med åben skole er at sikre, at alle elever møder en mere varieret skoledag, f.eks. i form af samarbejder og partnerskaber med eksterne læringsmiljøer som museer, foreninger, kommunale kulturskoler og virksomheder.

For at realisere samarbejdet mellem skolerne og lokalsamfundet er landets kommunalbestyrelser forpligtet til at rammesætte åben skole lokalt. Det står beskrevet i folkeskoleloven, der fastsætter, at:

”Kommunalbestyrelsen fastlægger mål og rammer for skolernes samarbejder” (§3, stk. 4). Den enkelte kommunalbestyrelse udstikker dermed den generelle retning, også for åben skole. Flere kommuner vælger at udmønte denne opgave ved at påtage sig en direkte og understøttende rolle i skolernes arbejde med åben skole. Det kan f.eks. udledes af en kortlægning af museernes undervisningspraksis, der viser, at kommuner ofte har taget initiativ til samarbejde mellem museer og skoler (Nationalt netværk af skoletjenester 2019a: 10). Kommunerne kan således supplere og systematisere de mange samarbejder med eksterne læringsmiljøer, som lærerne selv tager initiativ til.

Når kommunerne varetager opgaver inden for åben skole, åbner det op for forskellige muligheder. Blandt andet viser en undersøgelse fra Danmarks Evalueringsinstitut (2018a), at kommunalt initierede tiltag kan imødekomme udfordringer med at integrere åben skole som en meningsfuld kerneopgave i skolernes hverdag. Ifølge KORA (2017) kan forvaltningerne koordinere og formidle undervisningstilbud i eksterne læringsmiljøer og herigennem sikre, at alle elever får mulighed for at deltage i undervisningstilbud, uanset hvilken lærer de har. Det varierer imidlertid på tværs af kommunerne, hvorvidt de indtager en understøttende funktion.

Kommunerne kan således spille en central rolle i processen, hvormed åben skole bliver realiseret. Der mangler dog et opdateret nationalt overblik over, i hvilken udstrækning kommunerne igangsætter tiltag, der har til formål at understøtte skolars og eksterne læringsmiljøers samarbejde omkring åben skole.

Denne kortlægning danner dette overblik ved at beskrive omfanget af kommunernes arbejde med åben skole, herunder hvor mange ressourcer de afsætter til åben skole, hvilke opgaver de løser, og hvilke eksterne læringsmiljøer de samarbejder med. Kortlægningen gør ligeledes status over, hvilke udfordringer og muligheder kommunerne oplever ved at varetage åben skole, og udfolder kvalitative cases som eksempler på, hvordan kommunerne i praksis understøtter skolernes arbejde med åben skole. Kortlægningen undersøger derfor ikke omfanget af de samarbejder, der initieres uden for kommunen og som f.eks. kan foregå mellem en enkelt lærer og et museum.

Målgruppe for kortlægningen

Kortlægningen er primært henvendt til medarbejdere og ledere i kommunale forvaltninger, der arbejder med eller ønsker at arbejde med åben skole, og kan bruges som inspiration og vejledning hertil.

Sekundært kan andre aktører i åben skole (f.eks. skoler, eksterne læringsmiljøer m.fl.) få indblik i de kommunale praksisser på området, herunder hvilke opgaver kommunerne kan løfte i arbejdet med åben skole, hvilket ligeledes kan inspirere til udvikling af egen praksis.

Publikationer om kommunernes arbejde med åben skole

På baggrund af publikationer, der afdækker kommunens rolle i åben skole, har vi udledt nogle antagelser om, hvordan kommunerne understøtter skolernes arbejde med åben skole. I det følgende fremhæves nogle væsentlige konklusioner om kommunernes organisering af åben skole og arbejdet med denne opgave.

Modeller for organisering

Når kommunerne understøtter skolerne i at realisere åben skole, er det ifølge flere undersøgelser, fordi de kan sikre den overordnede ramme ved blandt andet at koordinere samarbejdet, formidle kontakter og styre tværgående projekter på vegne af skolerne (Danmarks Evalueringsinstitut 2018b, KORA 2017, Rambøll & Qvartz 2018, Nationalt netværk af skoletjenester 2019b).

Det varierer imidlertid på tværs af kommuner, hvordan opgaven fordeles mellem forvaltningen og skolerne. Ifølge Deloitte (2014) og KL (2015) kan åben skole organiseres i en central eller decentral model. Nogle kommuner placerer sig midt imellem, og derfor påpeger KL, at kommunerne også kan organisere sig i en kombi-model. I den centrale model indtager kommunen en central rolle i at formidle og organisere samarbejdet med eksterne læringsmiljøer. I den decentrale model er åben skole en opgave, skolerne løser på egen hånd. I kombi-modellen varetager både forvaltningen og skolerne opgaver. F.eks. kan forvaltningen sætte rammerne for åben skole, mens skolerne indgår samarbejdsaftalerne.

Forskelle mellem kommunerne

En kortlægning af kommunernes arbejde med skole-virksomhedssamarbejde fra Nationalt netværk af skoletjenester (2019b) viser dog, at den kommunale indsats kan være organiseret i mere nuancerede modeller. Disse afhænger blandt andet af opgaverne, de planlagte aktiviteter i samarbejdet og samarbejdsformerne.

Kommunerne adskiller sig derved ikke alene på, hvorvidt de varetager åben skole centralt, decentralt eller i en kombination. Den konkrete opgave med at understøtte åben skole kan også løses på flere forskellige måder,

fra at igangsætte længerevarende projektforsøg til at understøtte lærernetværksgrupper eller arrangere formaliserede enkeltstående undervisningstilbud.

Antagelser i indsamlingen af empiri

På baggrund af dette har indsamlingen af empiri og den efterfølgende analyse bygget på antagelsen, at kommunerne kan deles op i centrale og decentrale kommuner samt kommuner med en kombi-model, og at kommunerne her indenfor yderligere adskiller sig i forhold til, hvilke og hvor mange opgaver de løser, og hvor mange ressourcer de afsætter til at understøtte opgaven. For at belyse forskellene mellem kommunerne indeholder kortlægningen fire cases, der folder forskellige kommunale tilgange til åben skole ud.

Metode og design

I kortlægningen er der både gennemført en spørgeskemaundersøgelse og en række interviews med udvalgte kommuner. Det statistiske datamateriale bidrager med viden om udbredelsen af arbejdet med åben skole i kommunerne og omfanget af de tiltag, kommunerne igangsætter. Interviewene danner grundlag for casebeskrivelser af kommunerne. Casebeskrivelserne udfolder tematikker fra spørgeskemaet og er kvalitative eksempler på forskellige kommunale praksisser på åben skole-området. I det følgende uddybes metoden.

Spørgeskemaundersøgelse

Kortlægningens statistiske datamateriale er baseret på spørgeskemaundersøgelser fra ansatte i kommunale forvaltninger indsamlet i maj og juni 2019. Ud af de 98 kommuner har repræsentanter fra 85 kommuner besvaret spørgeskemaet, hvilket giver en svarprocent på 86,7 pct.

I bortfaldet er der både bykommuner og landkommuner. Ligeledes er der både kommuner, som understøtter åben skole med tiltag fra forvaltningerne, og kommuner, hvor åben skole primært varetages af skolerne selv. Det kan derfor ikke alene være en forklaring på spørgeskemaets bortfald, at kommunerne ikke har en indsats på området.

Spørgeskemaet blev pilottestet, før det blev sendt ud til kommunerne, hvilket havde til formål at kvalificere spørgsmålene og sikre, at respondenterne oplevede dem som meningsfulde og relevante.

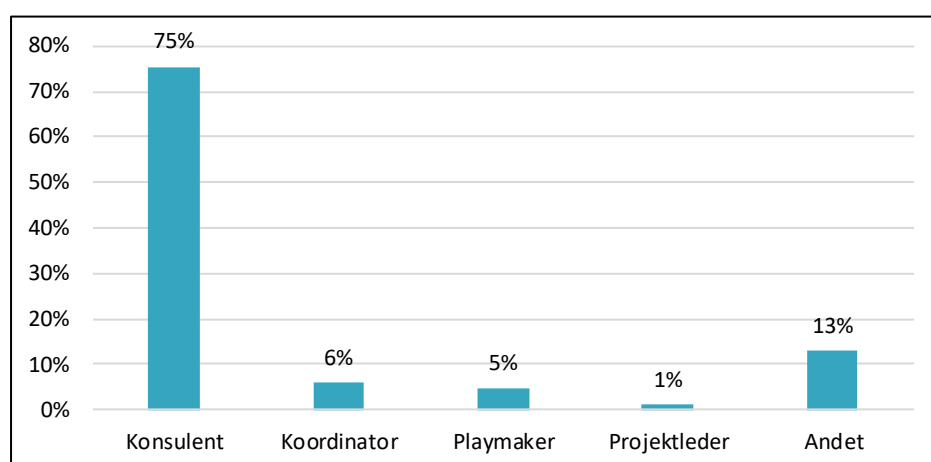
Data fra spørgeskemaundersøgelsen er blevet udtrukket som frekvenstabeller. Derefter er der blevet foretaget en deskriptiv statistisk analyse af datamaterialet. Udvalgte data er blevet sammenholdt i krydstabeller.

Respondenter

Spørgeskemaet blev sendt ud til én medarbejder i hver kommune. De mest kvalificerede respondenter til at besvare spørgeskemaet blev identificeret igennem opsøgende arbejde og Nationalt netværk af skoletjenesters interne, regionale kortlægninger af åben skole-initiativer. Respondenterne er udvalgt på baggrund af deres opgavevaretagelse på åben skole-området eller af deres indblik i kommunens håndtering af åben skole. Respondenterne havde mulighed for at videresende spørgeskemaet til en kollega.

Af figur 1 nedenfor fremgår fordelingen af respondenternes stillinger. Blandt de 13 pct., der har svaret "Andet", er der hovedsageligt respondenter med forskellige lederstillinger.

Figur 1. Respondenternes stillinger (N = 85).

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Note: En playmaker løser ofte de samme opgaver som konsulenter, men de har typisk til opgave at bygge bro til eksterne læringsmiljøer, f.eks. virksomheder.

Caseundersøgelse

Kortlægningen indeholder fire kommunale cases, som giver et dybdegående indblik i nogle af de tendenser, analysen af spørgeskemabesvarelserne viser.

Udvælgelse af kommuner

Fire kommuner er blevet udvalgt som cases, og i den forbindelse er der foretaget et kvalitativt interview med ansatte i de enkelte kommuner. Casebeskrivelserne illustrerer sammenhænge mellem blandt andet de iværksatte kommunale tiltag, strategier for åben skole og de lokale forhold i kommunen.

Følgende kommuner deltager i kortlægningen som cases:

- **Furesø Kommune**
- **Faaborg-Midtfyn Kommune**

- **Helsingør Kommune**
- **Holstebro Kommune**

I udvælgelsen har det været et kriterie, at kommunerne repræsenterer forskellige tilgange til det kommunale arbejde med åben skole, for hermed at vise nogle forskellige måder at løse åben skole-opgaven på. De fire cases er dog ikke repræsentative for kommunerne, og der vil i praksis være andre måder, kommunerne kan arbejde med åben skole på.

Udvælgelsen af kommunerne er også foretaget på baggrund af en analyse af tendenser fra spørgeskemaundersøgelsen. På denne baggrund er der blandt andet lagt vægt på, at kommunerne er forankret på forskellig vis, har fokus på forskellige typer eksterne læringsmiljøer, bruger forskellige værktøjer til at kommunikere med skolerne, og at der både er repræsenteret kommuner med en fast, central struktur og med en løsere, decentral struktur.

Interviews

Der er blevet foretaget ét interview per case med medarbejdere fra de kommunale forvaltninger. De interviewede medarbejdere beskæftiger sig med åben skole og har viden om og erfaringer med den pågældende kommunes åben skole-tiltag. Interviewene tog udgangspunkt i en semistruktureret interviewguide med spørgsmål, som blev tilpasset kommunens indsats. Interviewene er efterfølgende blevet transskriberet og meningskondenseret.

Kommune	Informanter	Interviewform
Furesø Kommune	En playmaker	Individuelt interview
Faaborg-Midtfyn Kommune	En konsulent og koordinator på hhv. skole- og kulturområdet	Gruppeinterview
Helsingør Kommune	En konsulent på kulturområdet	Individuelt interview
Holstebro Kommune	En åben skole-koordinator	Individuelt telefoninterview

Analyse af kommunernes understøttelse af åben skole

Dette kapitel kortlægger omfanget af kommunernes indsats på åben skole-området. Analysen er inddelt i fem temaer, som dækker over kommunernes ressourcer til åben skole, kommunens rolle i åben skole, samarbejdet med eksterne læringsmiljøer, kommunernes kommunikation og viden om åben skole samt kommunernes oplevelse af muligheder og udfordringer ved åben skole.

Kommunernes ressourcer til åben skole

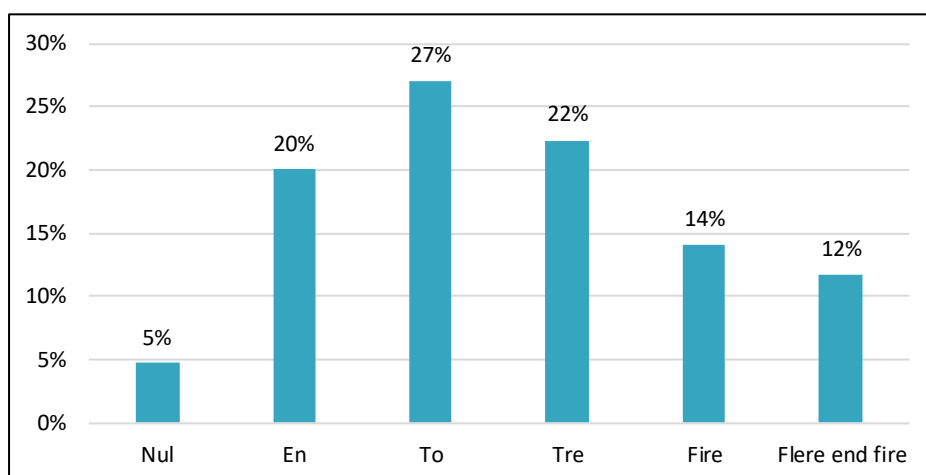
Dette afsnit kortlægger kommunernes afsatte ressourcer til åben skole. Der undersøges følgende:

- Antallet af medarbejdere med opgaver inden for åben skole i forvaltningerne
- Omfanget af ansatte på tværs af forvaltninger
- Kommunernes økonomi til åben skole
- Omfanget af transportordninger

Størstedelen af kommunerne har minimum én medarbejder ansat med åben skole-opgaver

Figur 2 illustrerer fordelingen af, hvor mange ansatte der beskæftiger sig med åben skole i kommunernes forvaltninger. I de fleste kommuner er der minimum én ansat, der beskæftiger sig med åben skole, eftersom kun 5 pct. angiver, at de har nul ansatte. Det mest hyppige antal ansatte er to, hvilket 27 pct. af respondenterne har angivet. Desuden viser det sig, at omkring en fjerdedel af kommunerne enten har fire eller flere ansatte på området.

Figur 2. Hvor mange ansatte inkl. dig selv, vil du vurdere, beskæftiger sig med åben skole i kommunens forvaltninger? (N = 85)

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

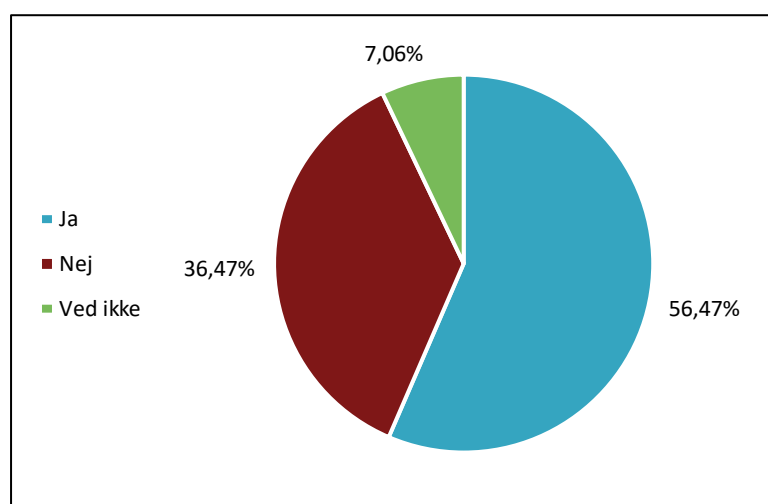
Respondenterne har haft mulighed for at afgive en kommentar til deres besvarelse, og mange har benyttet lejligheden til at forklare, at der kan være stor variation i de ansattes timeantal. I nogle kommuner varetages åben skole løbende og af forskellige medarbejdere, mens andre er ansat i faste stillinger med fokus på åben skole. Nogle ansatte er også placeret mindre centralt, f.eks. på biblioteker, ungdomsskoler eller kommunale skoletjenester. Læs f.eks. i casen på side 45 om Holstebro Kommune, der har placeret deres åben skole-indsats på ungdomsskolen, hvilket blandt andet har resulteret i en tæt kontakt med skolerne.

Det kan også udledes af kommentarerne, at det kan være vanskeligt at opgøre antallet af ansatte, fordi åben skole har mange snitflader med andre indsatser i forvaltningerne. Det er ikke så overraskende, eftersom åben skole i sig selv er tværfagligt. Opgørelsen i figur 2 over antallet af medarbejdere i kommunerne skal derfor ses i lyset af disse forbehold.

Der samarbejdes på tværs af forvaltninger

I figur 3 fremgår det, hvorvidt åben skole understøttes af ansatte på tværs af forvaltninger i kommunerne.

Figur 3. Er der ansat medarbejdere i kommunens øvrige forvaltninger, der arbejder med at understøtte skolerne i at realisere åben skole? (N = 85)

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

56,47 pct. af kommunerne angiver, at der er ansat medarbejdere på tværs af kommunens forvaltninger, der arbejder med at understøtte skolerne i at realisere åben skole. I 36,47 pct. af kommunerne er der *ikke* ansat medarbejdere i andre forvaltninger, mens 7,06 pct. ikke ved, om der er medarbejdere i andre forvaltninger, som beskæftiger sig med åben skole.

I de kommuner, hvor respondenterne ved, at åben skole understøttes af flere forvaltninger, samarbejder størstedelen (94 pct.) af forvaltningerne om åben skole. Det svarer til, at 53 pct. af alle kommunerne i kortlægningen samarbejder på tværs af forvaltninger om at understøtte skolerne i at realisere åben skole.

Når det undersøges, hvilke forvaltninger respondenterne er ansat i, viser det sig, at størstedelen er ansat i skole-, børne- og ungeforvaltninger (66 pct.), efterfulgt af kulturforvaltninger (28 pct.), mens en mindre andel er ansat i forvaltninger, som både dækker skole- og kulturområdet (5 pct.).

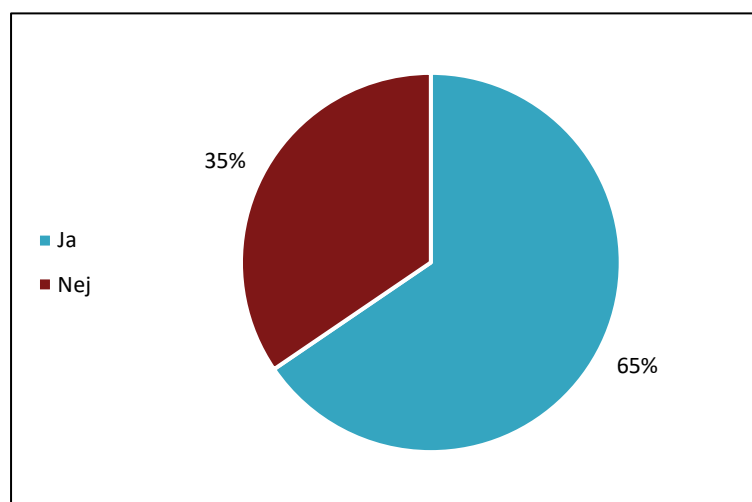
De medarbejdere, som respondenterne samarbejder med, er ofte fra kulturforvaltninger (61 pct.), efterfulgt af skole-, børne- og ungeforvaltninger (22 pct.). Det vil sige, at der typisk samarbejdes om åben skole på tværs af skole- og kulturforvaltninger. En lille andel af respondenterne (17 pct.) samarbejder imidlertid også med medarbejdere fra forvaltninger på teknik-, miljø- og velfærdsområdet.

Det kan samlet set udledes, at der ofte er medarbejdere med opgaver på åben skole-området i både skole- og kulturforvaltninger, men med en overvægt af medarbejdere i skoleforvaltninger.

To ud af tre kommuner har afsat en økonomi til åben skole

Kommunerne er ikke forpligtede til at understøtte åben skole med særskilte økonomiske midler, men alligevel har to ud af tre kommuner (65 pct.) afsat økonomiske midler til det kommunale arbejde med åben skole (ud over lønninger til medarbejdere).

Figur 4. Har kommunen afsat økonomiske midler til det kommunale arbejde med åben skole, ud over lønninger til medarbejdere? (N = 84)

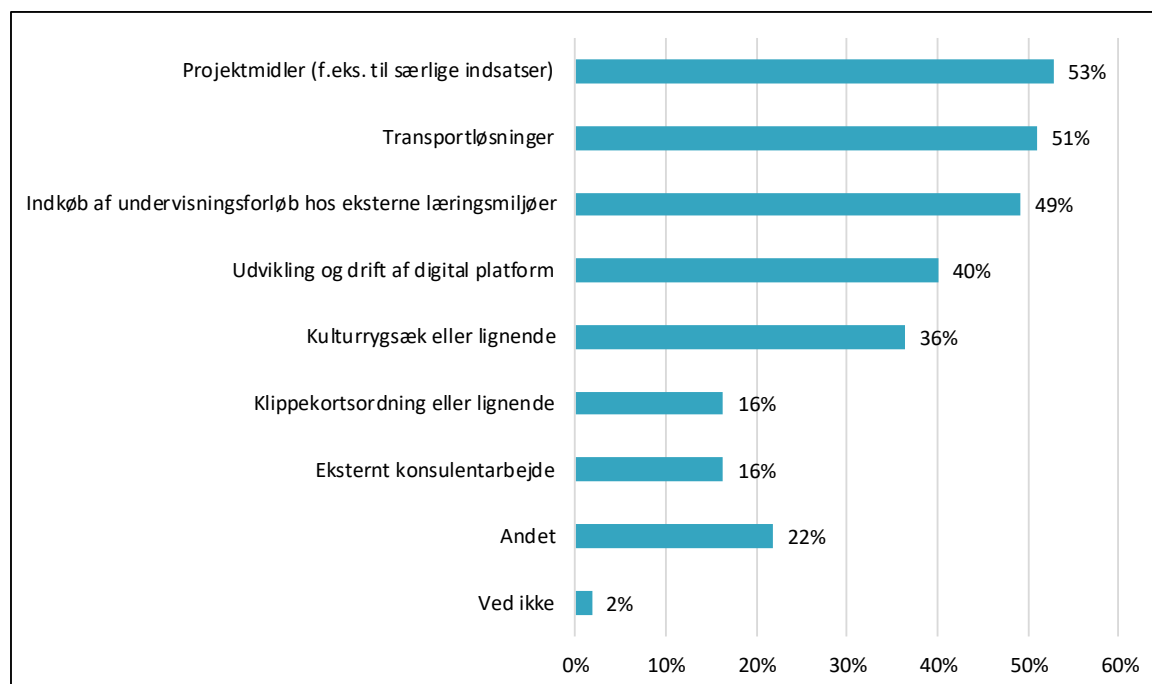
Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

De kommuner, som har afsat en økonomisk ramme til åben skole, har også angivet, hvad midlerne er afsat til. Af figur 5 kan det udledes, at kommunerne både afsætter midler til understøttende tiltag, som for eksempel transportordninger og digitale platforme, samt midler til drift af projekter, herunder til særlige indsatser, kulturrygsække, klippekortsordninger og indkøb af undervisningsforløb hos eksterne læringsmiljøer. Desuden har en lille andel afsat midler til eksternt konsulentarbejde.

Endelig har 22 pct. af kommunerne med en økonomi til åben skole afsat midler til "Andet". I kommentarer til besvarelsen fremgår det, at det i mange tilfælde dækker over midler, skolerne selv administrerer eller kan søge. Nogle kommuner har specifikke puljer til samarbejde med f.eks. foreninger eller kulturområdet.

Casen på side 36 om Faaborg-Midtfyn Kommune giver et indblik i en kommune, der afsætter økonomiske midler til en kulturel rygsæk.

Figur 5. Kommunernes angivelse af, hvad de afsætter økonomiske midler til i regi af åben skole. (N = 55)

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Note: Respondenterne havde mulighed for at afgive flere besvarelser til dette spørgsmål.

Halvdelen af kommunerne har transportordninger

Som det fremgår ovenfor, afsætter en del kommuner økonomiske midler til transport i forbindelse med åben skole. Til spørgsmålet om, hvorvidt kommunen har en transportordning for skoler, som skal besøge eksterne læringsmiljøer, svarer omtrent halvdelen (48 pct.), at de har en transportordning.

Kommunerne har uddybet, hvad deres transportordninger består af, og det viser sig, at de fleste kommuner har tiltag, som indebærer busordninger, men rammerne for ordningerne varierer imellem kommunerne. I nogle kommuner kan skolerne søge tilskud til busser eller reservere busser i forbindelse med besøg i eksterne læringsmiljøer. Andre kommuner stiller busser til rådighed til besøg i udvalgte eksterne læringsmiljøer eller på bestemte klassetrin. Nogle kommuner har et loft over antallet af gange, skolerne kan bruge busserne, f.eks. to gange per klasse per år.

En anden gruppe af kommuner har transportordninger bestående af kort til offentlig transport. Nogle kommuner har puljer, skolerne kan søge til at dække transportudgifter, eller særlige tilskud til f.eks. skoler i udkanten af kommunen.

Analysen viser, at kommunens geografiske placering kan spille ind på, om den har en transportordning. Ikke så overraskende svarer flest kommuner, at de har en transportordning, i Region Syddanmark (65 pct.), Region Midtjylland (65 pct.) og Region Nordjylland (62,5 pct.), hvor der ofte er større afstande mellem skoler og eksterne læringsmiljøer. Det er efterfulgt af kommunerne i Region Sjælland (38 pct.), der i mindre grad har transportordninger, mens det blot er lidt mere end hver femte kommune (22 pct.), der har en transportordning i Region Hovedstaden, hvor afstandene typisk er kortere inden for kommunens grænser.

Kommunens rolle i åben skole

Dette afsnit kortlægger kommunernes rolle i åben skole og udbredelsen af mål og strategier for åben skole.

Der undersøges følgende:

- Hvordan åben skole er organiseret mellem kommuner og skoler
- Hvilke opgaver der løses af kommunerne
- Omfanget af kommunalpolitiske strategier for åben skole
- Omfanget og karakteren af målsætninger for åben skole

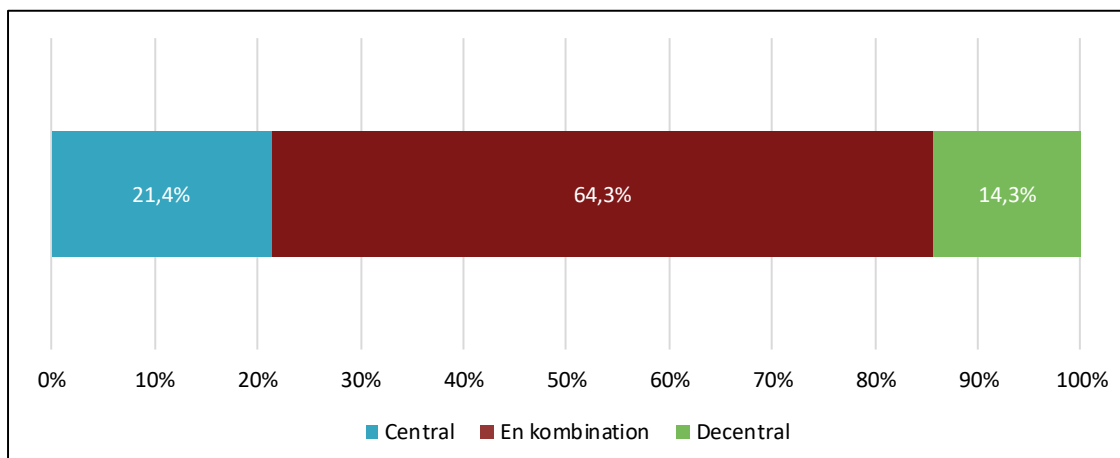
De fleste kommuner har opgaver placeret centralt i kommunen

Som det blev pointeret i indledningen af kortlægningen, kan det organisatoriske arbejde med at understøtte skolernes samarbejder i åben skole enten være placeret centralt i kommunen, decentralt hos skolerne eller i en kombination. Kommunerne er derfor blevet spurgt til, om de har en central organisering, hvor forvaltningen spiller en central rolle i at formidle og organisere samarbejdet med eksterne læringsmiljøer, en decentral organisering, hvor åben skole er skolernes egen opgave, eller en kombination af de to.

Som det fremgår af figur 6, svarer 21,4 pct. af kommunerne, at de har en central organisering, 14,3 pct. svarer, at de har en decentral organisering, mens 64,3 pct. svarer, at organiseringen er en kombination.

Det kan udledes af figuren, at de fleste kommuner i større eller mindre grad er involveret i skolernes samarbejder og har opgaver placeret centralt i kommunen, selvom en overvægt af kommunerne deler opgaverne med skolerne. I praksis vil der altid være en opgave for skolerne, eftersom skolerne indgår i samarbejdet og skal få det til at fungere, men planlægningen af samarbejdet kan kommunen tage et ansvar for at varetage.

Figur 6. Kommunernes angivelse af, om åben skole er organiseret centralt, decentralt eller som en kombination. (N = 84)

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Tendenser inden for modellerne

Når det undersøges nærmere, hvilke tendenser der gør sig gældende inden for de tre modeller, bekræftes antagelsen om, at de centralt organiserede kommuner spiller en væsentlig rolle i at understøtte åben skole, mens åben skole i de decentralt organiserede kommuner primært løftes af skolerne. Det kommer til udtryk i en analyse af kommunernes øvrige besvarelser, der blandt andet viser, at kommunerne med en central model langt oftere end kommunerne med en decentral model afsætter økonomiske midler til åben skole, løser flere forskellige typer opgaver i forvaltningen og har flere kommunale samarbejder med eksterne læringsmiljøer. Kommunerne med en kombination placerer sig midt imellem.

Når kommunerne bliver spurgt til deres vurdering af muligheder og udfordringer ved åben skole i kommunerne, jævnfør afsnittet på side 26, vurderer kommuner med en central model desuden, at de har færre udfordringer og mere succes inden for forskellige områder af åben skole.

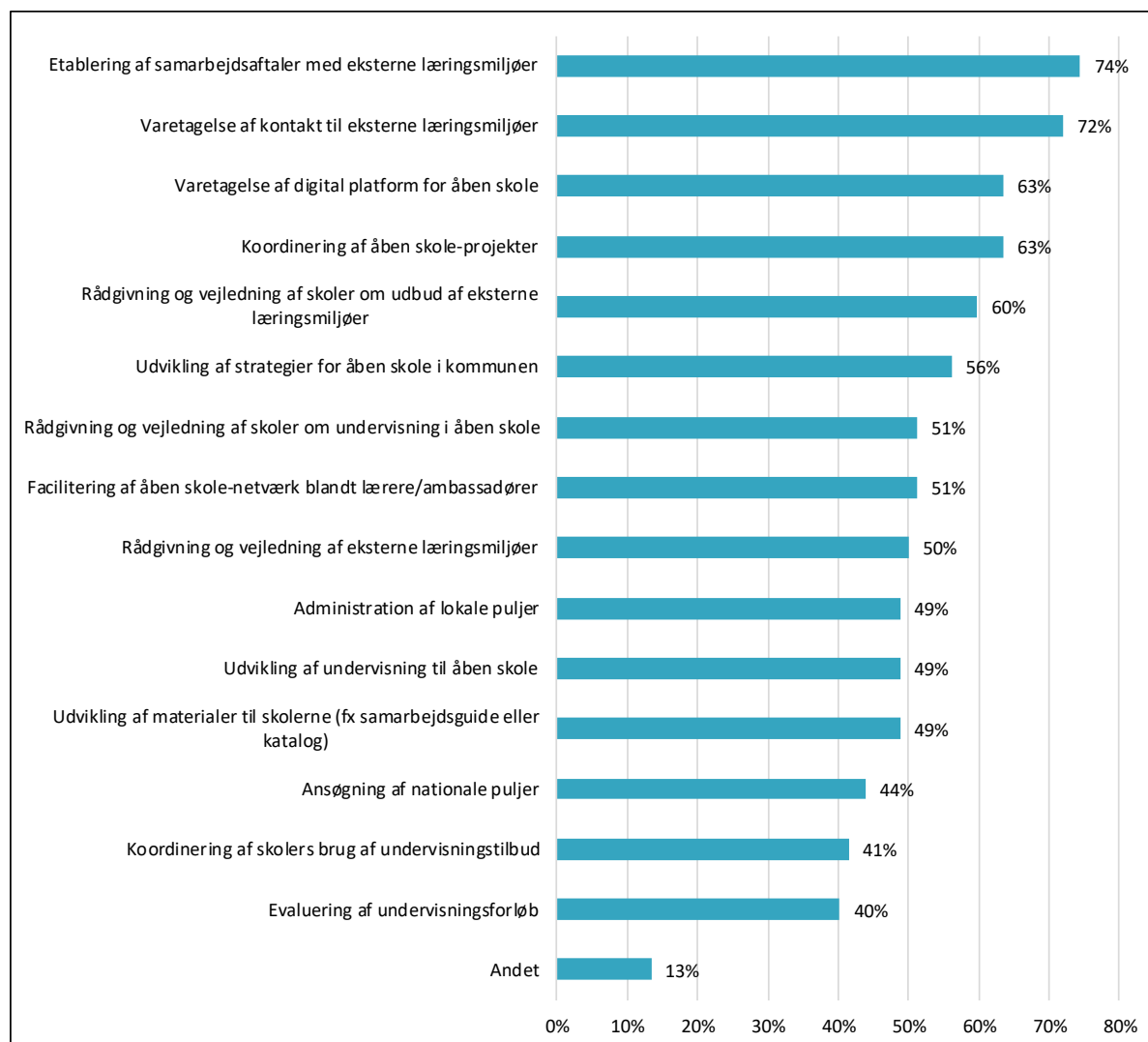
Fordeling blandt regionerne

Der er en nogenlunde ligelig fordeling af de tre modeller blandt landets fem regioner, og det tyder på, at der ikke er geografiske forskelle på, om åben skole primært understøttes af forvaltningen eller skolerne. Inden for regionerne kan der imidlertid være nogle mønstre i, hvilke kommuner der typisk understøtter åben skole centralt i forvaltningen. Ifølge Deloitte (2014) er der nemlig oftere en decentral model i kommunerne i landdistrikterne.

Kommunerne løser koordineringsopgaver

Figur 7 illustrerer, hvilke opgaver kommunerne kan løse, og hvor stor en andel af kommunerne der varetager dem. På baggrund af figuren kan det udledes, at der løses mange opgaver på tværs af kommunerne. Det er i tråd med ovenstående, som viste, at de fleste kommuner i større eller mindre grad understøtter åben skole-opgaver i forvaltningen.

Figur 7. Varetager du eller kollegaer følgende opgaver relateret til åben skole? (N = 82)

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Note: Respondenterne havde mulighed for at afgive flere besvarelser til dette spørgsmål.

Den opgave, flest kommuner (74 pct.) varetager, er at etablere samarbejdsaftaler med eksterne læringsmiljøer, efterfulgt af varetagelse af kontakt til eksterne læringsmiljøer (72 pct.). Næsten to ud af tre kommuner varetager digitale platforme for åben skole og koordinerer projekter inden for åben skole. En del kommuner (60 pct.) rådgiver og vejleder ligeledes skoler om udbud af eksterne læringsmiljøer.

På baggrund af de opgaver, kommunerne løser, bliver det samtidigt tydeligere, hvilke roller kommunerne påtager sig. Ud fra ovenstående kan det udledes, at kommunerne ofte har en koordinerende rolle og bygger bro til de eksterne læringsmiljøer på vegne af skolerne. Samtidig angiver halvdelen af kommunerne, at de rådgiver og vejleder eksterne læringsmiljøer, hvilket også bidrager til samarbejdet med skolerne. At kommunerne vejleder de eksterne læringsmiljøer, bliver dertil understøttet af en kortlægning af museernes undervisningspraksis, der viste, at 42 pct. af de statslige og statsanerkendte museer har fået sparring fra en kommunal konsulent (Nationalt netværk af skoletjenester 2019a: 31).

Efterfulgt af de koordinerende og brobyggende opgaver varetager ca. halvdelen af kommunerne opgaver, som i højere grad er målrettet undervisningen i åben skole. Det dækker over rådgivning og vejledning af skoler om undervisning i åben skole, udvikling af undervisning til åben skole og udvikling af materialer til skolerne. Det tyder på, at undervisningsrelaterede opgaver i mange tilfælde er en opgave, skolerne selv løser, men at halvdelen af kommunerne supplerer skolernes tilrettelæggelse af undervisningen eller indtager en understøttende position.

Eftersom mange kommuner afsætter økonomiske midler til arbejdet med åben skole, er der ligeledes i halvdelen af kommunerne en opgave i at administrere lokale puljer (49 pct.), ligesom nogle arbejder med ansøgning af nationale puljer (44 pct.). Det afspejler et behov for at understøtte samarbejdet i åben skole økonomisk.

Færrest kommuner koordinerer skolernes brug af undervisningstilbud (41 pct.) og evaluerer undervisningsforløb (40 pct.). Disse opgaver kan i mange tilfælde være placeret henholdsvis hos skolerne og de eksterne læringsmiljøer.

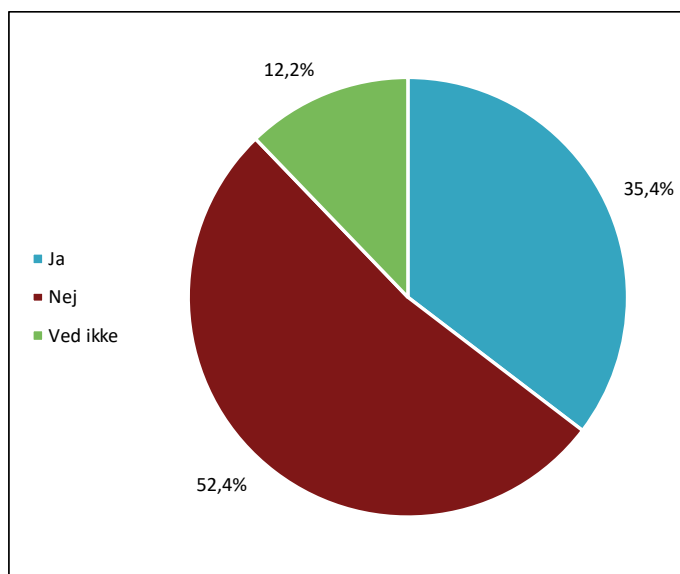
Halvdelen af kommunerne har kommunalpolitiske strategier for åben skole

Som en del af rammesætningen af åben skole vælger nogle kommunalbestyrelser at vedtage en strategi for åben skole i kommunen.

Figur 8 viser, at omtrent halvdelen (52,4 pct.) af kommunerne har en kommunalpolitisk vedtaget strategi for åben skole, mens 35,4 pct. svarer, at de *ikke* har en kommunalpolitisk vedtaget strategi. En mindre andel på 12,2 pct. angiver, at de ikke ved, om de har en sådan strategi.

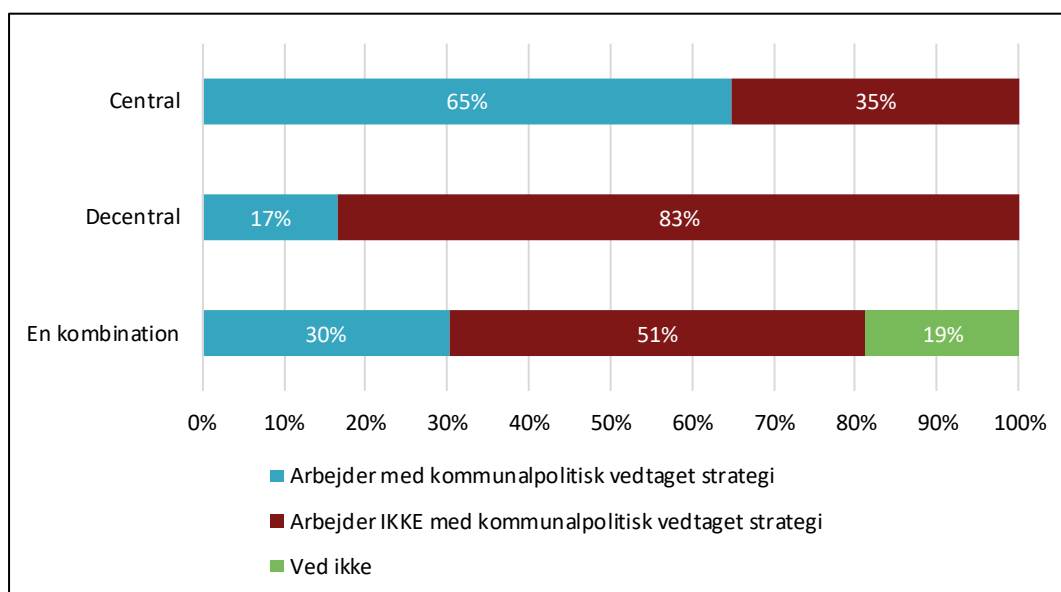
Cirka halvdelen af kommunerne har derfor sat kommunalpolitisk fokus på åben skole igennem en strategi, som kan være en del af den rammesætning, kommunalbestyrelsen er forpligtet til at fastlægge for skolernes samarbejder.

Figur 8. Arbejder din kommune med en kommunalpolitisk vedtaget strategi for åben skole? (N = 82)

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Figur 9. Kommunernes angivelse af, om de arbejder med en kommunalpolitisk vedtaget strategi, fordelt på kommuner med en organisering, der er central, decentral eller en kombination.

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Sammenhæng mellem den kommunalpolitiske strategi og den centrale model

I en analyse af, hvordan kommunerne har organiseret åben skole i de kommuner, der svarer ja til at have en kommunalpolitisk strategi for området, viser det sig, at der er en overvægt af kommuner med en central model. Det illustreres af figur 9 ovenfor. Det tyder på, at de centralt organiserede kommuner ofte har truffet en politisk beslutning om at prioritere arbejdet med åben skole. Det kan understøttes af Deloitte (2014), der

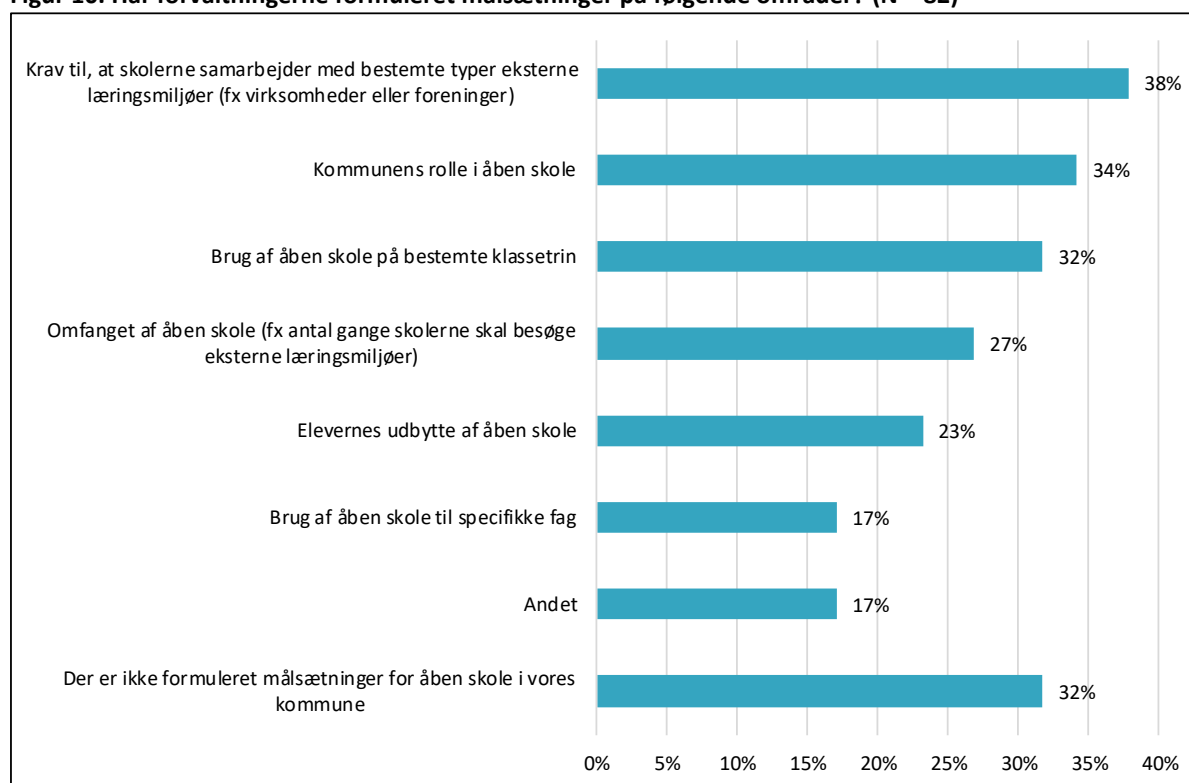
viser, at den centrale model ofte er opstået på baggrund af politiske beslutninger om at samarbejde mere med eksterne læringsmiljøer.

At halvdelen af kommunerne ikke arbejder med en kommunalpolitisk vedtaget strategi, betyder imidlertid ikke, at kommunerne ikke har rammesat deres arbejde med åben skole. Det bliver i undersøgelsen tydeligt, når mange respondenter, der svarer nej til at arbejde med en kommunalpolitisk vedtaget strategi, angiver, at de arbejder med en uformel strategi for åben skole.

Stigning i målsætninger for åben skole

Som en del af rammesætningen af åben skole vælger nogle kommuner også at udarbejde målsætninger. Figur 10 viser andelen af kommuner, der har formuleret forskellige målsætninger.

Figur 10. Har forvaltningerne formuleret målsætninger på følgende områder? (N = 82)

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Note: Respondenterne havde mulighed for at afgive flere besvarelser til dette spørgsmål.

Det kan generelt udledes, at det varierer mellem kommunerne, hvilke typer målsætninger de formulerer for åben skole, og at nogle kommuner har formuleret flere målsætninger for åben skole. Figuren viser følgende:

- 38 pct. af kommunerne formulerer målsætninger for, hvilke eksterne læringsmiljøer skolerne skal samarbejde med
- 34 pct. har interne målsætninger om kommunens egen rolle i åben skole, hvilket f.eks. kan dække over mål for antallet af samarbejder, kommunen skal opstarte

- 32 pct. har målsætninger om åben skole på bestemte klassetrin
- 27 pct. har målsætninger om omfanget af åben skole
- 23 pct. har målsætninger om elevernes udbytte af åben skole
- 17 pct. har målsætninger om brug af åben skole til specifikke fag

Desuden angiver 17 pct. af kommunerne, at de har andre målsætninger. Det kan også konkluderes, at omtrent en tredjedel af kommunerne, svarende til 32 pct., *ikke* har målsætninger for åben skole.

Sammenlignes kommunernes besvarelser med tidligere kortlægninger fra Nationalt netværk af skoletjenester (2016a og 2016b), kan der alligevel spores en fremgang i kommunernes målsætninger. Her blev landets skolechefer spurgt, om de havde målsætninger eller politikker på udvalgte områder. Kun 14 pct. af skolecheferne angav tilbage i 2016, at de havde en politik for antallet af samarbejder, skolerne skulle indgå med eksterne læringsmiljøer, mens 15 pct. havde en politik for, hvilke typer eksterne læringsmiljøer skolerne skulle indgå samarbejde med (Nationalt netværk af skoletjenester 2016a: 37). Endelig angav 22 pct. af skolecheferne, at de havde en politik for, hvor ofte eleverne skulle deltage i undervisning i eksterne læringsmiljøer (Nationalt netværk af skoletjenester 2016b: 14). Sammenlignet med 2016 er der således en tydelig stigning i antallet af kommuner med centralt formulerede målsætninger for åben skole.

Samarbejde med eksterne læringsmiljøer

I dette afsnit kortlægges kommunernes samarbejde med eksterne læringsmiljøer. Der undersøges følgende:

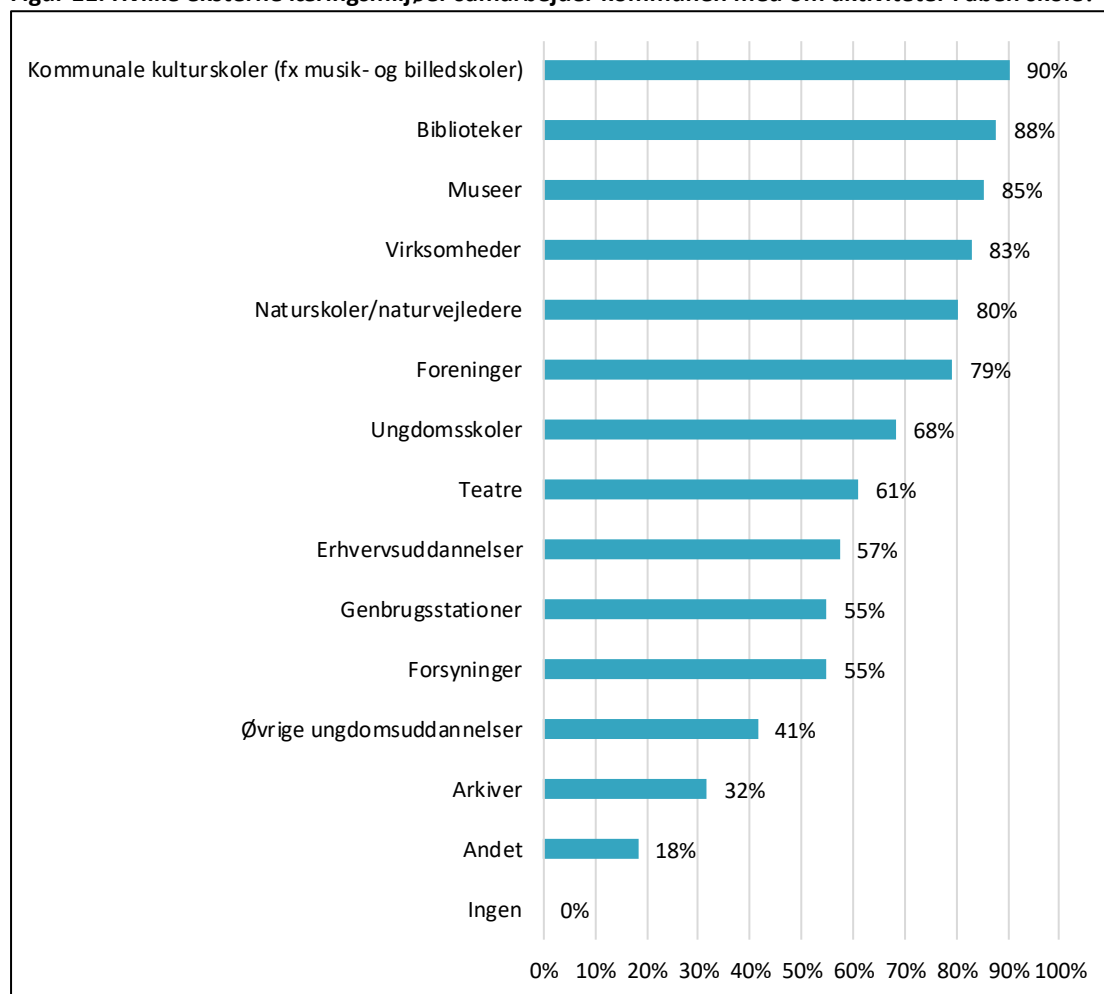
- Hvilke eksterne læringsmiljøer kommunerne samarbejder med
- Tilfredsheden med udbuddet af undervisningstilbud i kommunerne

Kulturinstitutioner er de mest udbredte samarbejdspartnere

Kommunerne er blevet spurgt til, hvilke eksterne læringsmiljøer de samarbejder med om aktiviteter i åben skole. Af figur 11 fremgår det, at kommunernes mest udbredte eksterne læringsmiljøer er en række kulturinstitutioner, som dækker over kommunale kulturskoler (90 pct.), biblioteker (88 pct.) og museer (85 pct.). Til gengæld samarbejder kun en tredjedel (32 pct.) af kommunerne med arkiver.

Det er samtidig værd at bemærke, at de mest udbredte eksterne læringsmiljøer, som kommunerne samarbejder med, er kommunale institutioner. Der samarbejdes derfor ikke blot på tværs af forvaltninger, men også mellem forvaltningen og andre kommunale institutioner om åben skole.

Figur 11. Hvilke eksterne læringsmiljøer samarbejder kommunen med om aktiviteter i åben skole? (N = 82)

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Note: Respondenterne havde mulighed for at afgive flere besvarelser til dette spørgsmål.

Efterfulgt af de tre kulturinstitutioner er der flest kommuner, der samarbejder med virksomheder (83 pct.).

Når mange kommuner samarbejder med virksomheder om åben skole, kan det skyldes, at skolerne ofte oplever udfordringer med selv at arrangere undervisningsforløb med denne type eksternt læringsmiljø. En tidligere kortlægning viste, at kommunerne af denne grund med fordel kan koordinere og systematisere samarbejdet med virksomheder på vegne af skolerne (Nationalt netværk af skoletjenester 2019b).

Efterfulgt af virksomheder samarbejder mange kommuner med naturskoler/naturvejledere (80 pct.) samt foreninger (79 pct.). I den typiske kommune kan det derfor forventes, at der samarbejdes med kulturinstitutioner, virksomheder, naturskoler og foreninger. Mere end halvdelen samarbejder desuden med ungdomsskoler, forsyninger, genbrugsstationer og erhvervsuddannelser.

Blandt kommuner, der har angivet "Andet", kommenterer nogle kommuner, at de yderligere samarbejder med f.eks. Folkekirkens Skoletjeneste, universiteter, dansetrupper eller lokale teknologicentre. Enkelte

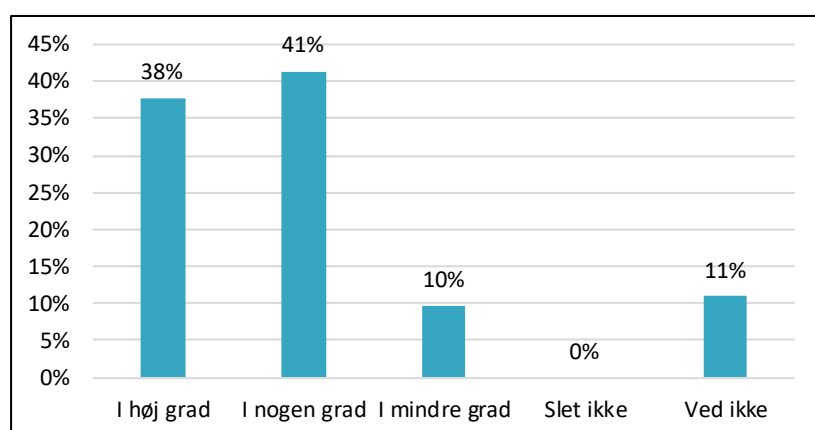
kommenterer, at forvaltningen i mindre grad samarbejder med eksterne læringsmiljøer, da kontakten med de eksterne læringsmiljøer primært foregår decentralt på skolerne.

Casen om Furesø Kommune på side 32 giver et indblik i en kommune, der de seneste år har haft et særligt fokus på samarbejdet med lokale foreninger, men som også har skabt en ny ramme for skole-virksomhedssamarbejde i deres fremtidsværksted.

Udbredt tilfredshed med udbuddet af undervisningstilbud

Respondenterne er også blevet spurgt til, i hvilken grad de/forvaltningen er tilfredse med udbuddet af undervisningstilbud i eksterne læringsmiljøer i kommunen. Det generelle billede er, at der er en bred tilfredshed, idet 38 pct. af kommunerne i høj grad er tilfredse, og 41 pct. i nogen grad er tilfredse. Hver tiende respondent i kommunerne er i mindre grad tilfreds med udbuddet af undervisningstilbud, og 11 pct. svarer "Ved ikke".

Figur 12. I hvilken grad er du/forvaltningen tilfreds med udbuddet af undervisningstilbud i eksterne læringsmiljøer i din kommune? (N = 82)

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Kommunikation og viden

I dette afsnit kortlægges kommunernes kommunikation med skolerne og opsamling af viden om åben skole.

Der undersøges følgende:

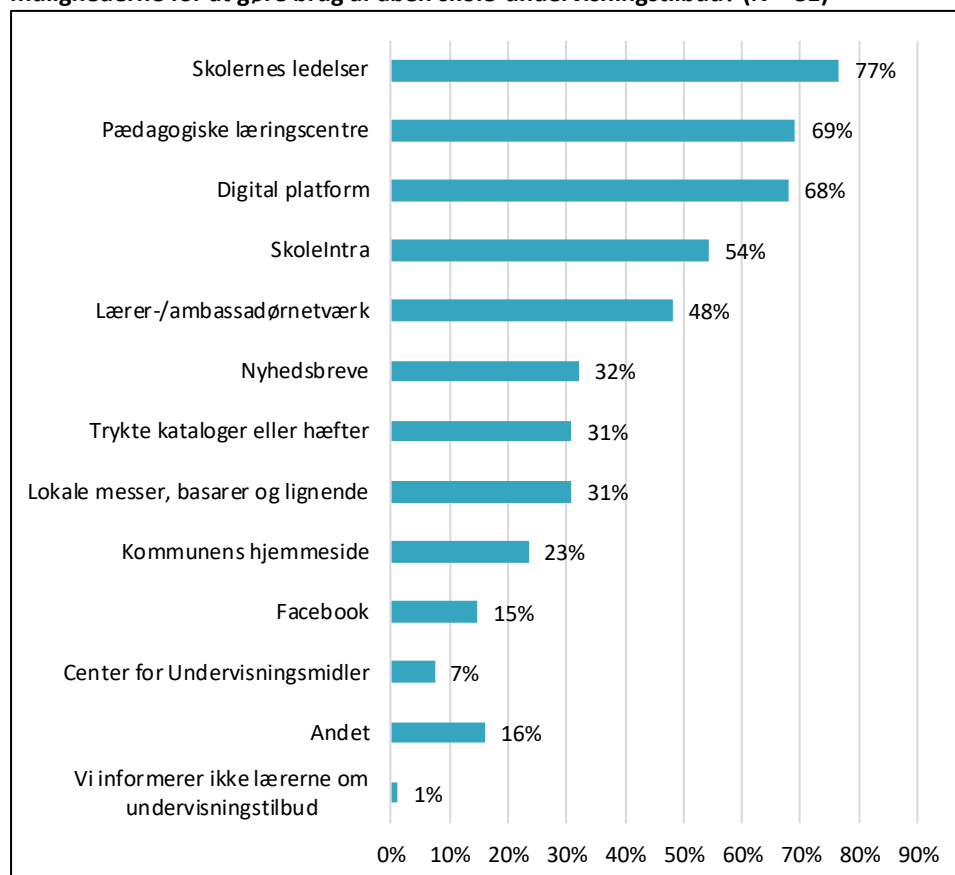
- Hvordan kommunerne formidler mulighederne i åben skole til lærerne
- Hvor kommunerne opsøger viden om åben skole

Flest kommuner kommunikerer med lærerne gennem skoleledelser

Figur 13 viser, hvordan kommunerne kommunikerer til lærerne om åben skole. Den viser, at alle kommuner på nær én kommunikerer med lærere om mulighederne for at gøre brug af åben skole. Der skal dog tages højde

for, at der kan være stor forskel på omfanget af information, kommunerne kommunikerer ud til lærerne, ligesom det varierer om kommunikationskanalerne indbyder til dialog.

Figur 13. Hvilke kommunikationskanaler og/eller aktører bruger kommunen til at informere lærerne om mulighederne for at gøre brug af åben skole-undervisningstilbud? (N = 81)

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Note: Respondenterne havde mulighed for at afgive flere besvarelser til dette spørgsmål.

I respondenternes besvarelser af, hvilke kommunikationskanaler og/eller aktører de bruger, viser det sig, at skoleledelser er den indgang til lærere, flest kommuner (77 pct.) gør brug af. Som det fremgår af figuren, bruger mange kommuner også pædagogiske læringscentre (69 pct.) og digitale platforme (68 pct.) til at kommunikere med lærere. Det er derfor mest udbredt at kontakte personer på skolen, men digitale løsninger som digitale platforme og SkoleIntra er også udbredt.

Det kan også udledes af figuren, at knap halvdelen (48 pct.) af kommunerne bruger et lærer- eller ambassadørnetværk til at informere om undervisningstilbud, som derfor er et forholdsvis udbredt tiltag i kommunerne. Næsten en tredjedel af kommunerne bruger desuden nyhedsbreve, trykte kataloger eller hæfter samt lokale messer, basarer eller lignende til at kommunikere med lærerne. Se f.eks. casen om Helsingør Kommune på side 41, som viser et eksempel på en kommune, der benytter et katalog til at formidle kulturinstitutionernes undervisningstilbud udviklet specifikt til kommunens elever. Casen viser blandt andet, at de forskellige kommunikationsværktøjer har forskellige potentialer.

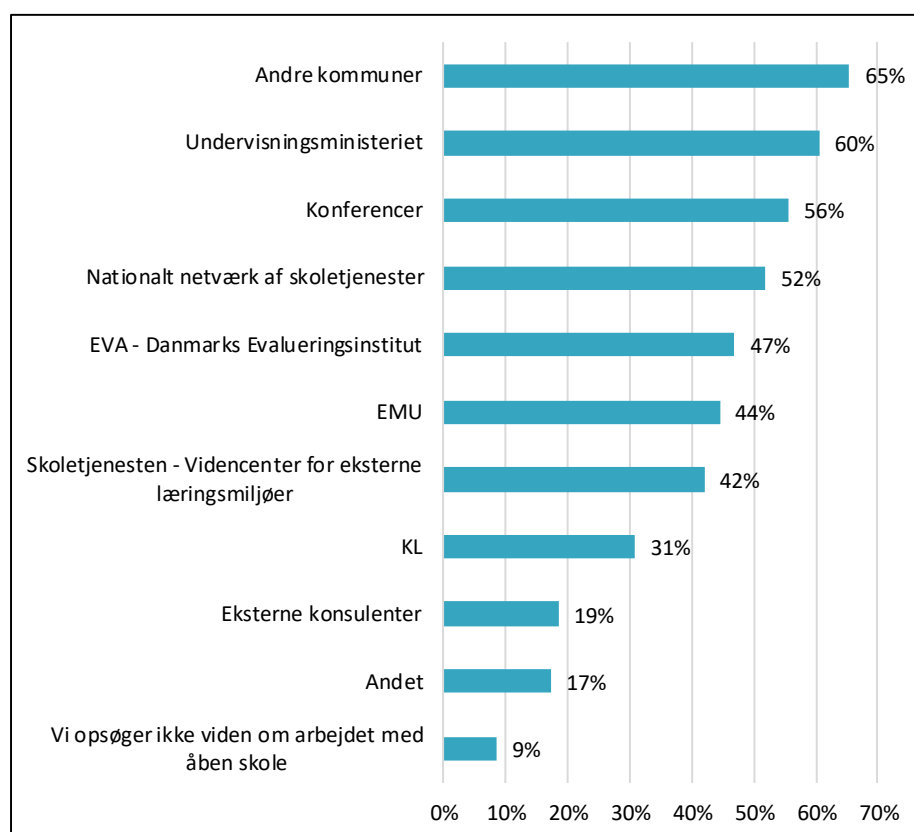
Til gengæld er det mindre udbredt at bruge kommunens hjemmeside (23 pct.), Facebook (15 pct.) og Center for Undervisningsmidler (7 pct.) til at kommunikere med lærerne om mulighederne for at gøre brug af undervisningstilbud i åben skole.

Kommunerne har også haft mulighed for at kommentere andre kommunikationskanaler eller aktører, de bruger, og det kan blandt andet fremhæves, at nogle benytter årsmøder, et netværk af pædagoger eller kontaktlærere til at informere om åben skole.

Kommuner opsøger ofte viden om åben skole igennem andre kommuner

Figur 14 viser fordelingen af kommuner, der opsøger viden om åben skole hos forskellige aktører.

Figur 14. Opsøger I viden om arbejdet med åben skole (f.eks. inspiration og vejledning) igennem følgende? (N = 81)

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Note: Respondenterne havde mulighed for at afgive flere besvarelser til dette spørgsmål.

Figuren viser, at flest kommuner (65 pct.) opsøger viden hos andre kommuner. Det kan f.eks. være i netværk med konsulenter fra forskellige kommuner. En del kommuner opsøger mere formel viden om åben skole hos Undervisningsministeriet (60 pct.). Over halvdelen af kommunerne opsøger viden til konferencer (56 pct.) eller gennem Nationalt netværk af skoletjenester (52 pct.). Sidstnævnte kan både være viden fra kortlægninger af åben skole, værktøjer til åben skole samt sparring hos de regionale koordinatore. Tæt på halvdelen (47 pct.)

opsøger viden hos EVA – Danmarks Evalueringsinstitut. 44 pct. af kommunerne opsøger viden på den digitale læringsportal emu.dk, som typisk er en viden, der bidrager til udvikling af undervisning i åben skole.

Derudover opsøger nogle kommuner viden om åben skole hos KL (31 pct.), eksterne konsulenter (17 pct.) eller igennem "Andet" (17 pct.). I respondenternes kommentarer til sidstnævnte kan det blandt andet fremhæves, at de opsøger viden igennem Kulturministeriet, Astra, Dansk Arbejdsgiverforening (DA), Tektanken, regionale samarbejder og diverse foreninger.

Kommunerne bruger således forskellige platforme og fora til at opsøge viden om åben skole, som de kan trække på i forskellige situationer, men det ser ud til, at kommunerne især søger inspiration i, hvordan andre kommuner løser opgaven.

Kun 9 pct. opsøger ikke viden om arbejdet med åben skole, hvilket analysen viser enten dækker over kommuner med en decentral organisering af arbejdet med åben skole eller kommuner med en kombination af den decentrale og centrale model. Det vil sige, at det er kommuner, hvor opgaven helt eller delvist er placeret hos skolerne, hvilket betyder, at behovet for at opsøge viden primært opstår blandt aktørerne på skolerne.

Muligheder og udfordringer i kommunerne

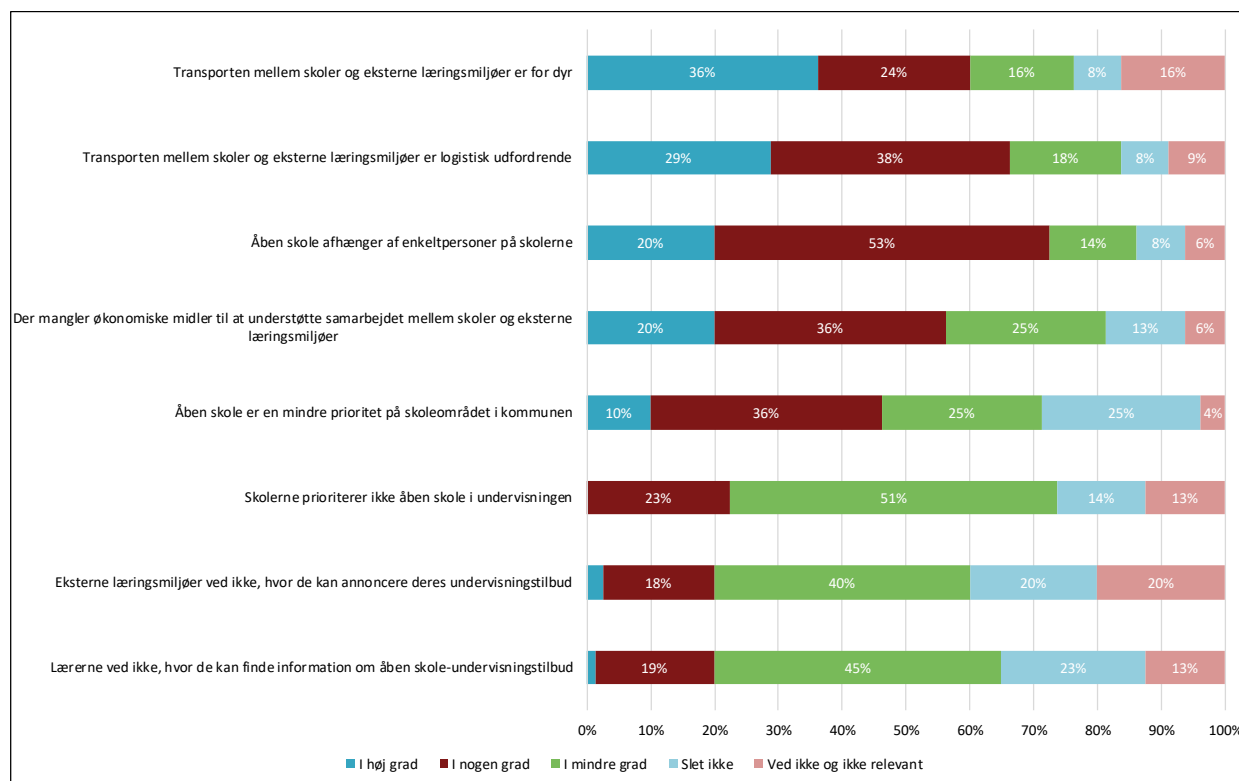
Dette afsnit kortlægger, hvilke udfordringer og muligheder kommunerne vurderer ved åben skole. Der undersøges følgende:

- Kommunernes vurderinger af udfordringer
- Kommunernes vurderinger af succes
- Kommunale udviklingsplaner

Transporten er den største udfordring fra kommunernes perspektiv

Respondenterne i kommunerne er blevet bedt om at vurdere, i hvilken grad de oplever, at de har en række på forhånd definerede udfordringer med åben skole. Figur 15 illustrerer kommunernes vurderinger af disse udfordringer.

Figur 15. I hvilken grad vurderer du, at kommunen har følgende udfordringer med åben skole? (N = 80)

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

- **Transport og økonomi**

Figuren viser, at det område, de fleste kommuner vurderer som en udfordring, er transporten, der både er logistisk udfordrende og dyr. Kommunerne kan derfor forsøge at imødekomme transportudfordringerne ved at koordinere skolernes undervisningstilbud, så skolerne tilbydes undervisningstilbud i nærområdet, eller som passer sammen med den lokale offentlige transport. Kommunerne kan også undersøge muligheden for at invitere samarbejdspartnere ind på skolerne eller afdække, om nogle af kommunens eksterne læringsmiljøer tilbyder skolerne transportordninger.

Som tidligere nævnt løser mange kommuner de logistiske udfordringer ved at tilbyde en kommunal transportordning, men her er udfordringen netop, at det kan være en dyr løsning for både skolerne og kommunen.

I tråd med dette vurderer hver femte kommune (20 pct.), at det i høj grad er en udfordring, at der mangler økonomiske midler til at understøtte samarbejdet i åben skole, mens mere end hver tredje kommune (36 pct.) vurderer, at der i nogen grad mangler økonomiske midler. Ikke så overraskende er det oftere kommuner, som *ikke* har afsat økonomiske midler til åben skole, der vurderer, at der mangler økonomiske midler til at understøtte åben skole.

- **Personafhængighed**

Figuren viser også, at nogle kommuner udfordres af, at åben skole afhænger af enkeltpersoner på skolerne. Hver femte kommune vurderer det i høj grad som en udfordring, og mere end halvdelen vurderer det i nogen grad som en udfordring. Når åben skole afhænger af enkeltpersoner på skolerne og deres indsats for at etablere samarbejder og partnerskaber med eksterne læringsmiljøer, er udfordringen, at samarbejdet afhænger af den enkelte lærers netværk, tid og ressourcer. Det kan betyde, at ikke alle elever får del i undervisningstilbuddene, hvad der ellers er hensigten i folkeskoleloven, ligesom det kan være et problem, at kontakterne til de eksterne læringsmiljøer mistes, når læreren f.eks. skifter job.

Jævnfør kortlægningens indledning kan der argumenteres for, at denne udfordring kan imødekommes ved, at kommunen koordinerer og systematiserer samarbejdet på vegne af skolerne. Det understøttes af, at personafhængigheden i mindre grad er en udfordring i kommuner, der angiver, at de har organiseret åben skole i en central model. I disse kommuner er samarbejdet med de eksterne læringsmiljøer altså mindre afhængigt af den enkelte lærer, fordi det i højere grad hviler på en struktur.

- **Prioritering af åben skole**

Figuren viser, at der er stor variation i vurderingerne af, om åben skole er en prioritet på skoleområdet i kommunen. Lidt anderledes ser det ud, når der bliver spurgt til, om åben skole prioriteres af skolerne selv. To ud af tre kommuner vurderer, at det i mindre grad eller slet ikke er en udfordring, at skolerne ikke prioriterer åben skole.

- **Annoncering af undervisningstilbud**

Det synes ikke at være en udbredt udfordring, at de eksterne læringsmiljøer ikke ved, hvor de skal annoncere deres undervisningstilbud – omend hver femte kommune har angivet, at de ikke ved, om det er en udfordring, eller at det ikke er relevant. Ligeledes vurderer de fleste kommuner det ikke som en udfordring i deres kommune, at lærerne ikke ved, hvor de kan finde undervisningstilbud.

- **Øvrige udfordringer**

I undersøgelsen har respondenterne haft mulighed for at kommentere på, om de oplever andre udfordringer. I kommentarerne er det en enslydende erfaring, at åben skole udfordres af at være forberedelsestung, og at skolerne mangler ressourcer, tid og vikardækning. De praktiske udfordringer kan ifølge respondenterne medføre, at lærerne i mindre grad bruger åben skole som en del af deres undervisning.

Flere kommuner beskriver desuden, at samarbejdet med virksomheder på forskellig vis er en udfordring. Andre peger på udfordringer ved undervisningen i de eksterne læringsmiljøer. F.eks. kan det være

udfordrende for læreren at indgå i et undervisningstilbud, der ikke er udviklet af læreren selv eller ikke tager højde for at differentiere undervisningen.

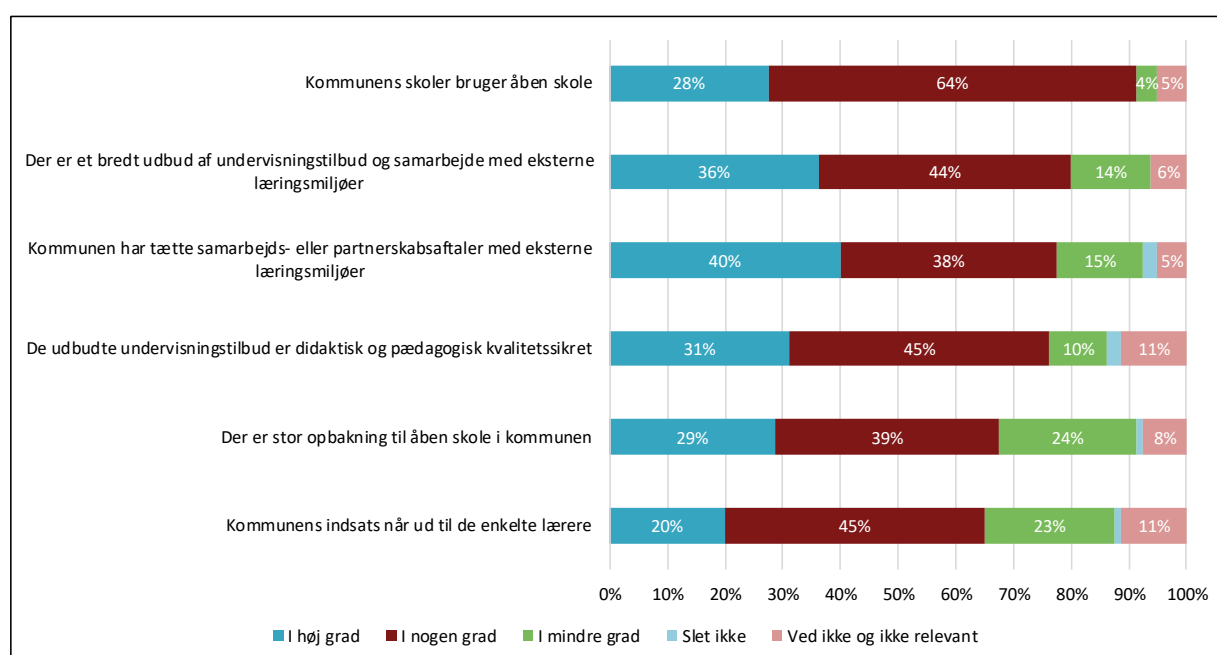
- **Opsummering**

Samlet set viser respondenternes besvarelser, at den største udfordring for kommunerne fortsat er at etablere en god ramme for skolernes arbejde med åben skole og løse de forskellige praktiske udfordringer forbundet hermed. Til gengæld oplever kommunerne ofte, at skolerne gerne vil prioritere åben skole, og både lærere og eksterne læringsmiljøer har typisk viden om, hvor de kan finde og annoncere undervisningstilbud. Dette kan tolkes som en lyst til at arbejde med åben skole trods de praktiske besværligheder.

Kommunernes oplevelse af succes

Respondenterne har på samme vis vurderet, i hvilken grad de har succes på en række områder. Af figur 16 ses det, at mange kommuner oplever, at de i høj grad eller i nogen grad har succes på de fleste områder.

Figur 16. I hvilken grad vurderer du, at kommunen har succes på følgende områder? (N = 80)

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

- **Skolernes brug af åben skole**

I overensstemmelse med figur 15 ovenfor, der viste, at manglende prioritering af åben skole i undervisningen ikke var en udbredt udfordring i kommunerne, så vurderer størstedelen af respondenterne i kommunerne, at skolerne i høj grad eller i nogen grad bruger åben skole. Kun 4 pct. vurderer, at skolerne i mindre grad bruger åben skole, mens ingen af kommunerne vurderer, at skolerne slet ikke bruger åben skole.

- **Samarbejde med eksterne læringsmiljøer**

Samarbejdet med de eksterne læringsmiljøer ser også ud til at gå godt set fra kommunernes perspektiv. 80 pct. af respondenterne i kommunerne vurderer, at de i høj grad eller i nogen grad har et bredt udbud af undervisningstilbud og samarbejde med eksterne læringsmiljøer. Det kan understøttes af figur 11 i afsnittet om kommunernes samarbejde med eksterne læringsmiljøer, der viste, at kommunerne typisk samarbejder med både kulturinstitutioner, virksomheder, naturskoler og foreninger. Dertil vurderer 78 pct. af respondenterne i kommunerne, at de i høj grad eller i nogen grad har tætte samarbejds- eller partnerskabsaftaler med eksterne læringsmiljøer, hvilket kan tyde på, at der er en systematik i samarbejdet mellem skoler og eksterne læringsmiljøer.

- **Opbakning i kommunerne**

Det er mere spredt blandt kommunerne, hvorvidt de oplever, at der er stor opbakning til åben skole i deres kommune. Opbakning kan komme til udtryk på forskellige måder i kommunerne, og som en respondent kommenterer, kan der være stor forskel på moralsk og økonomisk opbakning.

- **Kommunens indsats**

Det, der vurderes som mindst succesfuldt, er, hvorvidt kommunens indsats når ud til de enkelte lærere. Her er det kun hver femte kommune, der vurderer, at de i høj grad når ud til skolerne med deres indsats. 45 pct. vurderer, at de i nogen grad når ud til skolerne, mens næsten en fjerdedel af kommunerne vurderer, at de i mindre grad når ud til skolerne. Desuden svarer 12 pct. af kommunerne, at de enten ikke ved, om de når ud til lærerne, eller at det ikke er relevant, hvilket kan skyldes, at de ikke har en central indsats i regi af åben skole i kommunen, eftersom primært kommuner med en decentral model har afgivet dette svar.

Hvad fungerer bedst?

I undersøgelsen er der også blevet spurgt til, hvad respondenterne oplever fungerer bedst ved åben skole i deres kommune. Selvom kommunerne svarer forskelligt, er der en tendens til, at følgende elementer fungerer godt i mange kommuner:

- Kommunens organisering og systematisering af åben skole
- Udbuddet og kvaliteten af skolernes samarbejder og partnerskaber med eksterne læringsmiljøer
- Udbredelsen af åben skole igennem digitale platforme og netværk af lærere
- Kommunens transportordninger

Det er i mange tilfælde rammerne, kommunerne sætter for skolernes samarbejde med eksterne læringsmiljøer, der fremhæves som velfungerende. I kommunernes besvarelser står det imidlertid klart, at rammerne kan se vidt forskellige ud, og det, der opleves som meningsfuldt i den ene kommune, er det ikke nødvendigvis også i en anden kommune. Kommunerne tilpasser nemlig deres indsats i åben skole til de lokale forhold, der har indflydelse på muligheder og udfordringer. Det betyder dog ikke, at kommunerne ikke kan lade sig inspirere af hinanden, hvilket afsnittet om kommunernes opsamling af viden viser, at mange kommuner gør.

Der kan dog ikke kun peges på en enkelt kommunal tilgang til åben skole, som fungerer godt. En form for systematisering og rammesætning synes imidlertid at være velfungerende på tværs af kommunerne, fordi det sikrer, at lærerne får de samme muligheder for at indgå samarbejder i åben skole.

Over halvdelen af kommunerne har planer om at udvikle deres indsats

Respondenterne er blevet spurgt til, om de har planer om at udvikle forvaltningens nuværende åben skole-indsats, og det svarer lidt over halvdelen (54 pct.) ja til. Her er det interessant, at også de kommuner, der har angivet, at de har en decentral organisering af åben skole, har planer om at udvikle kommunens indsats. Mere præcist svarer 64 pct. af kommunerne med en decentral organisering, at de har planer om at udvikle kommunens indsats. Det tyder på en udvikling hen imod flere centrale tiltag for de decentrale kommuner.

I kommunernes kommentarer til, hvilke udviklingsplaner de har, er billedet meget varieret og spænder fra konkrete samarbejdstiltag til udvikling af strategier og øget fokus på værdien af samarbejdet i åben skole. Nogle af de udviklingspunkter, flere kommuner nævner, er planer om at indgå samarbejde med virksomheder, styrke kommunikationen med lærerne og forbedre de digitale platforme, påbegynde evalueringer, indgå flere partnerskaber og skabe mere systematisering, så samarbejdet i åben skole bliver mindre personafhængigt.

Casebeskrivelser af kommunale praksisser

I dette kapitel udfoldes fire kommuners arbejde med at understøtte åben skole. Casene er eksempler på, hvordan arbejdet med åben skole kan organiseres i kommunerne, og følger op på nogle af tendenserne fra spørgeskemaundersøgelsen. I casene er der blevet lagt vægt på at beskrive, hvilke indsatser kommunerne har sat i gang i regi af åben skole, baggrunden for indsatserne, samt hvilke erfaringer og eventuelt udbytte kommunerne har med indsatserne. I casene er der fokus på nogle af kommunernes større indsatser, og der kan derfor være områder af kommunernes arbejde med åben skole, som ikke afdækkes.

I kapitlet stiftes der således bekendtskab med fire kommuner, der griber opgaven med åben skole an på forskellig vis:

- Furesø Kommune, der har et fremtidsværksted og en playmaker, som bl.a. understøtter skolernes decentrale tiltag.
- Faaborg-Midtfyn Kommune, der har afsat økonomi til at udvikle en kulturel rygsæk med skræddersyede kulturelle undervisningsforløb for alle kommunens elever i 0.-10. klasse.
- Helsingør Kommune, der udvikler undervisningstilbud til kommunens skoler i et netværk for børnekultur, som formidles en gang årligt i et katalog.
- Holstebro Kommune, der har forankret deres indsats på ungdomsskolen og har et ambassadørnetværk af lærere på alle folkeskoler.

CASE: Playmaker og fremtidsværksted i Furesø Kommune

Som analysen af kommunernes organisering viste, deler mange kommuner opgaven med at understøtte samarbejdet i åben skole i en kombi-model mellem kommunen og skolen. Det er tilfældet i Furesø Kommune, hvor en playmaker arbejder på at bygge bro mellem skoler og eksterne læringsmiljøer. Foruden at være brobygger har playmakeren blandt andet til opgave at understøtte decentrale tiltag og behov på skolerne. Det kombineres med centrale tiltag, der f.eks. indebærer kommunens fremtidsværksted, som har åbnet op for nye muligheder i skole-virksomhedssamarbejdet.

Baggrund: Playmaker bygger bro mellem skoler og eksterne læringsmiljøer

Furesø Kommune har med en række tiltag haft særligt fokus på skolernes samarbejde med foreninger i åben skole. Dette fokus udsprang af, at foreningerne efterspurgte en medarbejder til at bygge bro mellem skoler og foreninger i åben skole. De erfarede nemlig, at det var udfordrende at komme igennem til skolerne med deres budskab:

"Foreninger siger på den ene side, at de rigtig gerne vil åben skole, men de ved ikke, hvor de får fat i lærere og pædagoger. Det hjælper ikke at sende det til skoleledelsen, og det hjælper

ikke at sende til PLC, hvis der er nogle af dem, der har den kontakt. (...) Også den anden vej er der rigtig mange lærere og pædagoger, der siger: 'Vi vil rigtig gerne åben skole, men hvordan tænker vi det ind?'" (Playmaker, Furesø Kommune)

For at nedbryde barriererne mellem foreninger og skoler oprettede kommunen stillingen som playmaker i 2017. Playmakeren har til opgave at tage kontakt til kommunens foreninger og være bindeled til skolerne, samt at kvalificere nye undervisningsforløb eller aktiviteter. Playmakeren blev i den første periode også ansat som lærer på en af kommunens skoler, og det gav indblik i skolernes hverdag og brug af åben skole – en viden, som playmakeren trækker på i det daglige arbejde.

Eksempler på konkrete opgaver i en decentral model

I Furesø Kommune er intentionen, at åben skole ikke skal udgøre pakkeløsninger med faste forløb i eksterne læringsmiljøer. Derimod er det hensigten, at samarbejdet overvejende skal igangsættes decentralt. Omvendt er det en udfordring for den enkelte lærer selv at opsøge de eksterne læringsmiljøer, og for at undgå, at åben skole er for afhængig af "en til en", er det playmakerens opgave at understøtte forløb og skabe kontakten.

Playmakeren kan bruges som en ressource og f.eks. inddrages til at skræddersy undervisningsforløb, hvis skoler og eksterne læringsmiljøer efterspørger inspiration eller har brug for hjælp til at kvalificere undervisningen. F.eks. havde en lærer et ønske om at udvikle et undervisningsforløb om selvtillid og selvværd, men læreren manglede inspiration til at koble forløbet til en forening. Playmakeren undersøgte i dette tilfælde, hvilke foreninger der kunne være relevante, og sammensatte et undervisningsforløb, hvor også ungdomsskolen blev inddraget.

Siden 2017 har playmakerens opgaver løbende udviklet sig til at inkludere flere typer af eksterne læringsmiljøer og koordinering af større, eventlignende tiltag. F.eks. arrangerer playmakeren et åben skole-event, der bliver afholdt ca. en gang årligt. Til eventet får repræsentanter fra skolerne mulighed for at møde kommunens foreninger og kulturinstitutioner og får derigennem inspiration til undervisningsforløb. Det er hensigten, at eventet skal understøtte lærernes initiativ til at inddrage de eksterne læringsmiljøer i undervisningen, hvilket playmakeren oplever har en effekt.

Pulje øremærket lokale foreninger

Kommunen oprettede i 2017 også en pulje på 200.000 kr. årligt, som lokale foreninger kan søge til at kvalificere deres undervisningstilbud. Det kan f.eks. være til indkøb af classesæt af udstyr og materialer eller til aflønning af undervisere. Sidstnævnte imødekommer udfordringen ved, at foreningerne drives af frivillige, som ikke står til rådighed i skoletiden.

Kommunen har desuden sat beløbsgrænser på puljen, som er med til at understøtte kommunens intention om, at der skal være plads til, at skolerne kan samarbejde med alle foreninger i kommunen, frem for at få foreninger udvalgt til åben skole-samarbejdet.

Netværksarbejde åbner op for muligheder i åben skole

Kommunens åben skole-indsats er i mindre grad forankret i forvaltningen. Playmakerens arbejde med åben skole er derimod præget af netværksarbejde på kryds og tværs blandt aktørerne i åben skole. Foruden at være til stede på skoler og i foreninger er playmakeren for nyligt blevet en del af kommunens fremtidsværksted, hvor playmakeren har et tæt samarbejde med en pædagogisk it-konsulent, en udviklingskonsulent og kommunens anden playmaker, der har ansvar for forløb i fremtidsværkstedet. De driver sammen fremtidsværkstedet, som er et praksisnært værksted med fokus på teknologi, design og innovation. Desuden har UU-vejledningen og ungdomsskolen til huse i fremtidsværkstedet, og det giver anledning til samarbejde på tværs om åben skole.

Fremtidsværkstedet som ramme for skole-virksomhedssamarbejdet

I fremtidsværkstedet bliver det lokale erhvervsliv inviteret ind til at samarbejde med skolerne for at gennemføre erhvervsintroducerende og innovative undervisningsforløb for eleverne på 6. og 7. årgang. Andre klassetrin har dog også mulighed for at bruge fremtidsværkstedet.

I undervisningsforløbene vil fagprofessionelle fra virksomheder typisk stille en autentisk case, som eleverne skal finde innovative løsninger på. Der arbejdes med de essentielle kompetencer, som skoleelever skal beherske i det 21. århundrede, herunder kommunikation, samarbejde, innovation, it, videndeling og selvevaluering. Det sker i forskellige undervisningszoner og værksteder, hvor praksisorienterede forløb kombineres med innovationsprocesser og de nyeste teknologier. Eleverne udvikler bl.a. prototyper, som de præsenterer for virksomheden.

Ifølge playmakeren får virksomhederne mere værdi ud af et samarbejde i fremtidsværkstedet sammenlignet med et virksomhedsbesøg. Det skyldes arbejdsformen, hvor eleverne f.eks. finder løsninger på virksomhedernes problemstillinger eller cases, som sikrer, at virksomhederne får et kvalificeret produkt eller en idé med sig fra skole-virksomhedssamarbejdet.

Fremtidsværkstedet er udviklet med inspiration fra KP og Future Classroom Lab. Det er hensigten, at inddelingen i flere zoner og værksteder skal afspejle elevernes processer i forløbene. Undervisningen i fremtidsværkstedet skal desuden give lærerne indsigt i teknologierne og dermed skabe mulighed for at arbejde videre på skolerne.

I Furesø Kommune arbejdes der kommunalt med strategier, som afspejles i arbejdet med fremtidsværkstedet. Kommunen arbejder med flere af FN's verdensmål, blandt andet om en klimaindsats, og det kommer f.eks. til

udtryk ved, at medarbejderne opsøger muligheder for at indsamle overskydende materiale fra virksomheder til fremtidsværkstedet. Det er samtidig med til at holde udgifterne nede til materialer.

Gode råd om fremtidsværksteder:

Potentiale

Et fremtidsværksted kan være en god ramme for forløb i åben skole samt i undervisning med fokus på uddannelse og job, innovation og praksisfaglighed. Fremtidsværkstedet kan både give eleverne større viden om uddannelses- og jobmuligheder igennem mødet med erhvervslivet og give dem mulighed for at arbejde med praksisnær undervisning og digitale redskaber.

Cases

Et fremtidsværksted kan være en god ramme for åben skole. Inviter det lokale erhvervs- og foreningsliv ind til samarbejde med skoler i fremtidsværkstedet. F.eks. kan håndværkere, skiltedesignere og naturvejledere bidrage til forløb og stille autentiske cases, som eleverne skal arbejde på i fremtidsværkstedet. Det giver både værdi for virksomhederne og skolerne.

Indretning

Søg inspiration fra lignende tiltag i indretningen af fremtidsværkstedet. Vær opmærksom på f.eks. at indrette rummene således, at der er mulighed for at arbejde med forskellige processer og værktøjer. Der kan også være fokus på at indsamle overskydende materiale.

Medarbejdere

Overvej, om relevante kommunale medarbejdere kan have deres arbejdsplads i tilknytning til fremtidsværkstedet. Det kan f.eks. være UU-vejledningen og ungdomsskolen foruden medarbejdere, der varetager åben skole-opgaver. Det giver mulighed for et tættere samarbejde på tværs om bl.a. forløb i åben skole i fremtidsværkstedet.

CASE: Den kulturelle rygsæk i Faaborg-Midtfyn Kommune

I analysen af kommunernes økonomi til åben skole viste det sig, at ud af de kommuner, der tilfører økonomiske midler til åben skole, har 36 pct. af kommunerne afsat en økonomi til "kulturrygsække". Samtidig tyder respondenternes kommentarer i spørgeskemaet på, at flere kommuner overvejer at få en kulturel rygsæk eller et lignende tiltag i fremtiden.

En kommune, der i en årrække har arbejdet med en kulturel rygsæk, er Faaborg-Midtfyn Kommune. Her har kommunalbestyrelsen gjort det muligt for alle kommunens 6000 folke- og friskoleelever hvert år at deltage i Den kulturelle rygsæk, der skal sikre, at alle elever møder kulturinstitutioner og kunstnere i en række undervisningsforløb. Undervisningsforløbene udvikles i samarbejde med repræsentanter fra skoler, kulturinstitutioner, kunstnere og kommunens projektgruppe for Den kulturelle rygsæk.

Den kulturelle rygsæk

I løbet af skoletiden stifter eleverne i Faaborg-Midtfyn Kommune bekendtskab med forskellige kunstneriske og kulturelle genrer, når de via Den kulturelle rygsæk deltager i forløb inden for teater, dans, musik, sang, billedkunst, film, arkitektur og design, kulturarv, litteratur, performance og fotokunst.

- **Målgruppe**

Siden opstarten er Den kulturelle rygsæk gradvist blevet implementeret på alle klassetrin fra 0.-10. klasse. Undervisningsforløbene er obligatoriske for kommunens ti folkeskoler, mens de er et frivilligt tilbud til kommunens 14 friskoler, som alle har benyttet sig af tilbuddet siden begyndelsen.

- **Ramme**

Forløbene består af undervisningsmateriale og en række sammenhængende aktiviteter, som er koblet til Fælles Mål, hvor den første aktivitet er en workshop for lærerne, der klædes på til at undervise i det pågældende forløb. Workshopen foregår typisk i et eksternt læringsmiljø og varetages af de eksterne aktører på baggrund af planlægning med kommunens projektgruppe, der består af medarbejdere fra centrene By, Land og Kultur samt Opvækst og Læring.

- **Elementer før, under og efter**

Undervisningsforløbene er integreret i skolernes undervisning i bestemte fag og består af elementer, der tilsammen udgør et sammenhængende forløb. Der er udviklet undervisningsmateriale til hvert forløb, som opstartes med indledende undervisning i klassen. Derefter er der aktiviteter og undervisning i eksterne læringsmiljøer eller på skolen med deltagende kunstnere. Læreren følger herefter op i klassen. Afsluttende kan der være genbesøg på kulturinstitutioner og/eller andre aktiviteter på skolen samt udstillinger eller opvisninger af eleverne.

- **Fag**

For at afgrænse Den kulturelle rygsæk integreres undervisningen primært i de humanistiske fag. Der er undervisningsforløb til de praktisk-musiske fag, dansk, historie, kristendomskundskab og idræt.

- **Finansiering**

Den kulturelle rygsæk er fuldt finansieret af en fast årlig bevilling, hvilket også indebærer midler til bustransport af folkeskoleklasserne.

Forvaltningerne supplerer hinanden

Projektgruppen står for koordinering, formidling, økonomi, drift og løbende udvikling af Den kulturelle rygsæk, hvilket sker i tæt samarbejde med de mange samarbejdspartnere i Den kulturelle rygsæk. Det opleves som en styrke, at medarbejderne i projektgruppen er tilknyttet forskellige centre og dermed fagligt kan supplere hinanden, idet de har et ben i henholdsvis kulturlivet og skolevæsnet. Samarbejdet på tværs er medvirkende til, at rygsækken opleves relevant af alle aktører, og det giver et stærkt fundament for undervisningsforløbene. På samme måde er det en fordel, at Den kulturelle rygsæk er forankret i flere politiske udvalg. Det er således vigtigt at være i løbende dialog med alle aktører for at understøtte et fælles grundlag for Den kulturelle rygsæk.

Kvalitet og ejerskab gennem samarbejde

Samarbejdet i Den kulturelle rygsæk går ikke kun på tværs af de kommunale centre, men foregår også i arbejdsgrupper, når der skal udvikles nye undervisningsforløb. Her er der repræsentanter fra skoler og kulturinstitutioner, kunstnere samt en tovholder fra projektgruppen. I arbejdsgrupperne faciliterer projektgruppen mødet mellem aktørerne, der sammen udvikler undervisningsforløbene:

"Det er en samarbejdsform, vi kører med for at sikre, at vi rammer noget, som giver mening både for kulturaktørerne og skolerne." (Konsulent, Den kulturelle rygsæk, Faaborg-Midtfyn Kommune)

I arbejdsgruppen får aktørerne indblik i hinandens praksis, og det er en fordel, da det bidrager til forståelse for det fælles mål i Den kulturelle rygsæk og styrker kvaliteten af undervisningsforløbene. F.eks. får kulturaktørerne indblik i skolens struktur og dermed viden om, hvilke rammer undervisningsforløbet skal indgå i. Aktørerne tilpasser deres idéer og forudsætninger til hinanden, men der bliver lagt vægt på at bevare en autenticitet:

"Alle skal kunne se sig selv i det, og man skal heller ikke skubbe så meget til kunstnerne, at eleverne ikke oplever dét som en kunstner kan. Der er virkelig en balance dér." (Koordinator, Den kulturelle rygsæk, Faaborg-Midtfyn Kommune)

Med arbejdsgrupperne er hensigten at skabe nogle konstruktive rammer for aktørerne og være en platform for udvikling af undervisningsforløb, som den enkelte lærer ikke nødvendigvis har mulighed for at sammensætte på egen hånd. Her er en vigtig overvejelse, hvordan der udvikles obligatoriske forløb, som ikke bliver "mekaniske", men som lærerne kan engagere sig i. Det forsøger projektgruppen at imødekomme ved at stræbe efter at udvikle ambitiøse undervisningsforløb af høj kvalitet, løbende være i dialog med lærerne og justere undervisningsforløbene, hvis noget ikke fungerer. Samtidig skal den enkelte lærer kunne se sig selv i undervisningsforløbet, og derfor er der mulighed for at tilpasse forløbets indledende og opfølgende del, så det passer til lærerens undervisning og klassens faglige niveau.

Den kulturelle rygsæk løfter bredden

Idéen om Den kulturelle rygsæk opstod før folkeskolereformen og er skrevet ind i både Faaborg-Midtfyn Kommunes Kulturstrategi, og i Strategier under Børne- og Ungepolitikken. Kulturstrategien bygger på en analyse af Faaborg-Midtfyn Kommunes kulturliv og peger på en række centrale udfordringer, som danner baggrund for kulturstrategiens indsatsområder. Et af indsatsområderne er børn og unges kulturelle dannelse, hvor Den kulturelle rygsæk er én af de konkrete handlinger, der er igangsat. I Børne- og Ungepolitikken understreges det, at stærke samarbejdsflader mellem skolerne og det omgivende samfund, herunder kulturlivet, ruste børn og unge til et længere uddannelsesforløb og et aktivt arbejds- og kulturliv.

Den kulturelle rygsæk skal dermed sikre lige adgang til kultur for alle børn og unge:

"(...) nogle børn møder måske meget kunst og kultur i skolen, fordi de har en lærer, der er en ildsjæl og prioriterer kunst og kultur eller vedkommende har en kontakt til en kunstner eller kulturinstitution. Det her [Den kulturelle rygsæk] har været en ambition om, at ligegyldigt hvilken lærer du har, eller hvilken baggrund du har, så kommer du blandt andet ned på Faaborg Museum i løbet af din skoletid, og du kommer ind og oplever en opera i Den Fynske Opera." (Koordinator, Den kulturelle rygsæk, Faaborg-Midtfyn Kommune)

I tilrettelæggelsen af Den kulturelle rygsæk undersøgte kommunen, hvordan lignende initiativer blev varetaget uden for kommunens grænser, men der blev også taget højde for lokale forhold. F.eks. er der store geografiske afstande i kommunen, som gør det nødvendigt at transportere eleverne i busser til kulturinstitutionerne. Den kulturelle rygsæk er også indskrevet i kommunale strategier med et bredere sigte end åben skole. F.eks. indgår den i Faaborg-Midtfyn Kommunes udviklingsstrategi som et signaturprojekt, der blandt andet skal bidrage til at tiltrække flere borgere til kommunen.

Afledte effekter af Den kulturelle rygsæk

Medarbejdere fra projektgruppen oplever, at Den kulturelle rygsæk har flere positive effekter, de ikke fra starten havde forventet. Lærerne erhverver via lærerworkshoppen nye kompetencer og ny viden inden for det

pågældende emne, som de efterfølgende kan trække på i undervisningen. Desuden bliver de praktisk-musiske fag styrket, og det signaleres, at fagene er vigtige og skal prioriteres, hvilket i nogle tilfælde kan føre til flere kulturelle tiltag på skolerne, som f.eks. morgensang.

Lærerworkshoppen spiller derfor en afgørende rolle for udbyttet af Den kulturelle rygsæk. Dels fordi der er fokus på kompetenceudvikling, og dels fordi den har betydning for indfrielsen af Den kulturelle rygsæk, eftersom det i sidste ende er lærerne, der får undervisningen til at lykkes i forløbene. Lærerne deltager i workshoppen, uanset om de tidligere har gennemført forløbet, og det giver ifølge medarbejdere fra projektgruppen en god dynamik, at lærerne får mulighed for at udveksle erfaringer.

De fortæller desuden, at Den kulturelle rygsæk generelt er blevet taget godt imod af lærerne, der ser det som en fordel, at undervisningsforløbene er strukturerede og gennearbejdede. Kulturinstitutionerne ser det ligeledes som en fordel, at de når ud til en masse elever, som de tidligere kunne have svært ved at nå ud til.

Tovholder og fælles planlægning

Projektgruppen afsætter også god tid til planlægningen af nye undervisningsforløb, som meldes ud til lærerne i maj, når arbejdet med de kommende årsplaner så småt begynder. På samtlige skoler er der udvalgt en tovholder, som er projektgruppens kontaktperson på skolen, og denne tovholder har ansvar for, at lærerne bliver orienteret om, hvilke undervisningsforløb de skal deltage i.

Løbende evaluering

Undervisningsforløbene i Den kulturelle rygsæk bliver undervejs i skoleåret evalueret i mere uformelle samtaler med lærerne og kulturaktørerne. Når forløbet har kørt i to år, er der en større systematisk evaluering af forløbet. På baggrund heraf foretages tilpasninger, så man er sikker på, at forløbet hele tiden passer til både skolernes og kulturinstitutionernes forventninger.

Gode råd om kulturrygsække:

Samarbejde på tværs

Det er afgørende, at obligatoriske tiltag som Den kulturelle rygsæk møder opbakning blandt lærere og eksterne læringsmiljøer. Både lærere og de eksterne læringsmiljøer skal inddrages i udvikling og evaluering af undervisningsforløbene for at sikre, at de opleves som relevante for alle aktører og lever op til de krav, de hver især navigerer efter.

Workshop

En workshop forbereder lærerne og fungerer som en forventningsafstemning mellem aktørerne. Det kan også give en gensidig oplevelse af at være fælles om undervisningsforløbet.

Elastik

Sørg for, at der er mulighed for, at lærerne kan lave tilpasninger til undervisningsforløbet, men vær også opmærksom på, at det ikke går ud over udbyttet af forløbet. Vær tydelig omkring forløbets progression og delelementer, samt muligheder for tilpasninger af forløbet.

Strategi

En kulturel rygsæk er typisk en større økonomisk post. Overvej derfor, om rygsækken kan indtænkes i andre kommunale strategier med et bredere sigte end åben skole, så den bidrager til at løfte flere målsætninger uden at gå på kompromis med den kulturelle dagsorden. Det kan være med til at forankre rygsækken og sikre opbakning i kommunen.

CASE: Kataloget *Kulturens Børn* i Helsingør Kommune

I analysen af kommunernes kommunikation med lærerne om undervisningstilbud i åben skole viste det sig, at kommunerne ofte kommunikerer igennem skoleledelser og digitale platforme. Men nogle kommuner benytter sig også af andre kanaler, f.eks. udvikler næsten hver tredje kommune kataloger eller hæfter til lærerne. Disse kommunikationsværktøjer kan have nogle forskellige potentialer.

Helsingør Kommune er et eksempel på en kommune, hvor konsulenterne formidler en række undervisningstilbud i kataloget *Kulturens Børn*, som sendes ud til kommunens lærere en gang årligt på mail. Mange af undervisningstilbuddene bliver udviklet i et netværk for børnekultur med repræsentanter fra kommunens kulturinstitutioner.

Katalog i lærernes mailboks

På ottende år udsender Helsingør Kommunes børnekulturkonsulent og konsulent for de pædagogiske læringscentre kataloget *Kulturens Børn*, der samler kommunens undervisningstilbud i eksterne læringsmiljøer. Kataloget lander inden sommerferien i mailen hos alle kommunens lærere og de pædagogiske læringscentre (PLC), som også modtager trykte udgaver.

I kataloget kan lærerne finde beskrivelser af kulturelle undervisningstilbud og informationer om klassetrin, læringsmål, varighed, sted og tidspunkt. Yderligere indeholder kataloget undervisningstilbud, som udbydes i forbindelse med en litteraturfestival i kommunen, og særlige tilbud med begrænset plads.

PLC'erne spiller en central rolle i at følge op på og indsamle lærernes tilmeldinger, som børnekulturkonsulenten og konsulenten for de pædagogiske læringscentre får retur.

Høj tilmeldingsprocent

Når forvaltningen sender et katalog ud til lærerne, er det blandt andet for at sikre, at alle skoleklasser tilbydes de samme muligheder. Det er frivilligt at deltage i katalogets undervisningstilbud, men på trods af det er i gennemsnit 90 pct. af klasserne på en årgang tilmeldt et undervisningstilbud.

Den høje tilmeldingsprocent kan skyldes flere ting: Børnekulturkonsulenten lægger vægt på, at udbuddet af undervisningstilbud skal være overskueligt for lærerne, og tilmeldingen skal være nem. Kataloget er en måde at sortere i undervisningstilbud og sikre, at lærerne får tilbudt relevant og kvalitetssikret undervisning. Det er hensigten, at kataloget skal skabe overblik og begrænse informationsstrømmen til lærerne, når det sendes ud en gang årligt, og eftersom tilmeldingen foregår på skolen, er der mulighed for, at PLC'erne kan følge op på tilmeldingerne direkte med lærerne, ligesom børnekulturkonsulenten ofte er i kontakt med lærerne. At forvaltningen nemt kan kommunikere med lærerne igennem PLC'erne og på mail, er netop en faktor, børnekulturkonsulenten lægger vægt på som afgørende for lærernes tilmeldinger.

Børnekulturkonsulenten oplever yderligere, at lærerne i stigende grad tilmelder sig i teams, og det har en effekt på tilmeldingerne, at lærerne er fælles om undervisningstilbuddene.

Imødekommer planlægningsudfordringer

Det kan også have en betydning for tilmeldingerne, at initiativet ikke kommer fra lærerne selv, i modsætning til når lærerne f.eks. opsøger en digital portal eller på egen hånd kontakter en kulturinstitution. De slipper nemlig for den tidskrævende praktiske planlægning og for at tage stilling til de mange muligheder for undervisning i eksterne læringsmiljøer. Kommunen har dog også en digital portal, som de eksterne læringsmiljøer bruger til at lægge undervisningstilbud op på, og som kan tilgås hele året. Den digitale portal bliver brugt mindre af lærerne, men kan benyttes som et supplement til kataloget.

Netværksgruppe på tværs af kulturinstitutioner

Eftersom Helsingør Kommune har mange kulturinstitutioner, er der nogle særlige forudsætninger for at udvikle undervisning i denne type af eksterne læringsmiljøer. For at udnytte potentialet faciliterer børnekulturkonsulenten hver sjette uge en netværksgruppe på tværs af kommunens kulturinstitutioner og ungdomsskole. I netværksgruppen udvikler de undervisningstilbud til skolerne i Helsingør Kommune og koordinerer indsatsen for børnekultur. Når arbejdet med undervisningsudvikling foregår i netværksgruppen, giver det mulighed for at trække på hinandens ressourcer og erfaringer:

"Man har nogle at læne sig op ad, og på den måde synes jeg, vi har fået skabt et miljø, som gør, at vi ikke har de her øde øer, men at alle føler sig som en del af noget større og bidrager. Nogle gange bidrager man også ind i noget, hvor man ikke selv får så meget ud af det her og nu, men så gør man det på et andet tidspunkt." (Børnekulturkonsulent, Helsingør Kommune)

Netværksgruppen giver også anledning til at udvikle undervisningstilbud i et samarbejde mellem flere kulturinstitutioner. F.eks. er Øresundsakvariet og Billedskolen fælles om et undervisningstilbud til 1. klasse om fisk og deres farver, hvor eleverne først undersøger fisk og derefter maler fiskebilleder.

I netværksgruppen informerer konsulenten ligeledes kulturinstitutionerne om nye strømninger i skolesektoren og er derigennem med til at bygge bro mellem de to sektorer.

Værdi blandt alle aktører

Børnekulturkonsulenten forklarer, at udviklingen af undervisningstilbud i netværksgruppen tager afsæt i en holistisk tilgang med vægt på, at undervisningen skal skabe værdi hele vejen rundt. Først og fremmest skal eleverne få et udbytte, men også lærere, formidlere og kulturinstitutioner skal kunne tage noget med sig fra undervisningstilbuddet.

Kommunen opererer også med mål, som sætter en ramme for undervisningsudviklingen. De indebærer, at der skal udbydes mindst et undervisningstilbud per årgang, at kommunens kulturinstitutioner er repræsenteret i undervisningstilbuddene, og at eleverne møder de gængse kunstarter i løbet af deres skoletid.

Kommunen afsætter økonomiske midler til samarbejdet med kulturinstitutionerne, og det betyder, at undervisningstilbuddene er gratis for skoleklasserne, med mindre de udebliver. Netop det, at kommunen har afsat en økonomi, gør det attraktivt for aktørerne at bidrage i netværksgruppen og skaber en ro om udviklingen af undervisningstilbud, men det kræver en skarp prioritering af fordelingen af midlerne. Børnekulturkonsulenten søger desuden eksterne midler, men her er udfordringen, at midlerne hører op igen.

Tilgangen til åben skole i Helsingør Kommune er således tilpasset de lokale forhold og udbuddet af de eksterne læringsmiljøer, og i kraft af arbejdet i netværksgruppen er undervisningstilbuddene hele tiden i udvikling og tilpasses systematiske evalueringer, som børnekulturkonsulenten indsamler fra lærerne efterfølgende.

Gode råd om kataloger:

Kvalitet

Sørg for, at skolerne tilbydes en række gennemarbejdede undervisningstilbud i kataloget. Skab f.eks. et netværk på tværs af eksterne læringsmiljøer, som sammen har flere ressourcer at trække på. Overvej at udvikle et undervisningstilbud i et samarbejde mellem flere eksterne læringsmiljøer. Det skaber mulighed for at udvikle nye undervisningstilbud, som skolerne ikke har prøvet før.

Tilmeldingsproces

Send kataloget ud til lærerne en gang årligt for at sikre en overskuelig tilmeldingsproces. Når kataloget adresseres direkte til lærerne på mail, er der større sandsynlighed for, at de ser og tilmelder sig katalogets undervisningstilbud. Sørg for, at tilmeldingsfristen harmonerer med lærernes planlægning af skoleåret.

PLC'erne

Brug de eksisterende ressourcer på skolerne til at udbrede brugen af kataloget. Brug f.eks. PLC'erne til at sprede informationer og indsamle lærernes tilmeldinger. PLC'erne kan dermed fungere som et bindeled mellem forvaltningen og skolerne. Et tæt samarbejde med både PLC'erne og kommunens kulturinstitutioner kan endvidere sikre, at forvaltningen får indblik i relevant viden og nemmere får opbakning fra nøglepersoner fra begge sektorer.

Planlægning

Når forvaltningen planlægger og koordinerer skolernes tilmeldinger til katalogets undervisningstilbud, er det vigtigt at tage højde for lokale behov på skolerne. Planlæg f.eks. efter de lokale transportmuligheder. Sørg for,

at lærerne får tildelt en dato, inden det nye skoleår begynder, så lærerne kan integrere undervisningstilbuddet i undervisningen på skolen.

CASE: Forankring på ungdomsskolen og ambassadørnetværk i

Holstebro Kommune

Som tidligere nævnt bliver det understøttende arbejde med åben skole i nogle kommuner varetaget af medarbejdere, som ikke har deres daglige gang i forvaltninger, men som derimod er forankret på ungdomsskolen, biblioteket eller andre kommunale institutioner. Det er tilfældet i Holstebro Kommune, hvor kommunens to åben skole-koordinatorer er ansat på ungdomsskolen.

Koordinatorerne har blandt andet til opgave at vedligeholde den kommunale åben skole-hjemmeside og koordinere kommunens ambassadørnetværk. Ligesom halvdelen af kommunerne i spørgeskemaundersøgelsen har Holstebro nemlig et netværk af lærere, som skal bidrage til at styrke brugen af åben skole i kommunen.

Overlap i opgaver

På grund af mange ligheder mellem de opgaver, ungdomsskolen varetager, og opgaver på åben skole-området valgte kommunen at forankre deres åben skole-indsats på ungdomsskolen. I praksis betyder det, at koordinatorerne deler deres arbejdstid mellem opgaver på åben skole-området og opgaver i ungdomsskolens fritidsafdeling.

Ifølge koordinatoren skaber det en god synergi, at der er mange snitflader mellem åben skole og ungdomsskolen. Synergien opstår f.eks., når der er mulighed for at bruge ungdomsskolens undervisningstilbud til åben skole, eller når der omvendt er elementer fra åben skole, som kan flettes ind i ungdomsskolens undervisningstilbud.

Fordel: Tæt kontakt med lærere gennem ungdomsskolen

Det, at koordinatorerne ofte er til stede på skolerne, fremhæves imidlertid som en af de største fordele ved forankringen på ungdomsskolen:

"Det giver rigtig, rigtig god mening, at vi sidder på ungdomsskolen og arbejder i fritidsafdelingen, for i denne sammenhæng er vi meget ude på skolerne og er meget i direkte kontakt med lærerne og eleverne omkring alle de tilbud, vi har." (Åben skole-koordinator, Holstebro Kommune)

Koordinatorerne er både ude på skolerne i regi af åben skole og ungdomsskolen og repræsenterer begge dele i mødet med skolerne. Desuden arbejder de en dag om ugen på en fast skole og bliver på den måde et kendt ansigt og får opbygget en tryk relation til lærere, ledelse og elever.

Tilstedeværelsen på skolerne synliggør det kommunale arbejde med åben skole, fastholder lærernes fokus på åben skole og giver anledning til at vejlede lærerne og besvare de mange spørgsmål, der løbende opstår. Den

personlige kontakt opleves af koordinatoren som meget værdifuld, fordi der i dialogerne med lærerne er mulighed for en bedre vejledning, ligesom informationer om kommunens transportpulje, særlige undervisningstilbud m.m. kan spredes.

En anden fordel ved at have en tæt kontakt med lærerne, er, at koordinatoren kan finde de rette klasser til at afprøve nye undervisningstilbud i de eksterne læringsmiljøer. I disse tilfælde står koordinatoren for den praktiske planlægning, og det kommer læreren til gavn, samtidig med at det eksterne læringsmiljø får mulighed for at afprøve sit undervisningstilbud.

Forankring på en ungdomsskole kræver de rigtige rammer

Når åben skole varetages på ungdomsskolen i Holstebro Kommune, skyldes det, at der netop her er de rette betingelser for at løse opgaven. Foruden overlappet i opgaverne, vurderer koordinatoren, at det er en fordel, at deres ungdomsskole har en vis størrelse og ressourcer til rådighed. Det giver f.eks. en større fleksibilitet for koordinatorene, at der er en større personalegruppe til at tage sig af opgaverne på ungdomsskolen, når de har åben skole-kasketten på. Desuden har kommunen afsat særskilte midler til lønninger, hvilket betyder, at ungdomsskolens økonomi ikke udfordres af opgaven.

For at sikre en god forankring af åben skole-indsatsen på ungdomsskolen er det også en erfaring i Holstebro Kommune, at det er nødvendigt at koordinere indsatsen med forvaltningen for at undgå, at flere tiltag sættes i gang sideløbende. I Holstebro Kommune sikres koordineringen med forvaltningen blandt andet ved, at koordinatoren deltager i en række kommunale udvalg på skoleområdet.

Forankringen på ungdomsskolen kræver desuden en opmærksomhed på at nå ud til alle klassetrin. Mens åben skole er for alle klassetrin i grundskolen, er ungdomsskolens målgruppe nemlig de ældste elever.

Ambassadørnetværk understøtter åben skole

Som en del af organiseringen af åben skole har Holstebro Kommune skabt et ambassadørnetværk med mindst én lærer fra alle skoler i kommunen. Ambassadørerne fungerer som ressourcepersoner både for lærere, koordinatore og de eksterne læringsmiljøer:

”Som åben skole-koordinatorer har vi flere gange givet udtryk for, at vi ikke kan være på alle skoler hele tiden – og vi kan se, at det er det, der virker. Så faldt snakken ret hurtigt på, hvad så hvis man havde en form for ressourceperson ude på skolerne, som kunne blive vores kontaktperson, men som også kunne blive kontaktperson for lokalområdet, hvis nu der var en lokal tømrer, en bank, et gartneri eller et eller andet, som havde et tilbud.” (Åben skole-koordinator, Holstebro Kommune)

Det er således hensigten, at ambassadørerne skal bidrage til at løfte arbejdet med åben skole. For at klæde ambassadørerne på til opgaven søgte kommunen eksterne midler fra A.P. Møller Fonden til at gennemføre et uddannelsesforløb planlagt af VIA, hvor ambassadørerne blandt andet blev undervist i kollegial sparring og partnerskaber med eksterne læringsmiljøer.

Den viden, ambassadørerne opnår om åben skole, formidles videre til kollegaer på teammøder eller i andre sammenhænge. Koordinatoren faciliterer møder med ambassadørnetværket fire gange årligt, hvoraf et af møderne er et evalueringsmøde med en repræsentant fra skoleledelserne. For at give lærerne indblik i kommunens eksterne læringsmiljøer afholdes netværksmøderne på virksomheder, kulturinstitutioner og i foreninger, som udbyder undervisningstilbud.

Løbende forventningsafstemning

Ambassadørnetværket er et relativt nyt tiltag og er stadig i en fase, hvor der udvikles på rammen. Ud over en længere forventningsafstemning, der har til formål at afklare ambassadørernes forudsætninger, og hvad ambassadørerne og koordinatoren kan bruge hinanden til, er man i kommunen opmærksom på, at der bliver skabt en god ramme for lærerne. Blandt andet af den grund får lærerne udarbejdet en funktionsbeskrivelse i samarbejde med skoleledelserne.

Udvikling af kommunal hjemmeside

Holstebro Kommune har desuden udviklet en hjemmeside for åben skole, hvor lærerne kan tilmelde sig undervisningstilbud og hente viden om transportpuljer, kontaktpersoner og ambassadørnetværket m.m. Når kommunen har valgt at udvikle deres egen hjemmeside, er det blandt andet for at strømline de kommunale hjemmesider, men også for at kunne tilpasse siden til lokale præferencer og ønsker. F.eks. var det et ønske, at lærerne skulle kunne afgive kommentarer om undervisningstilbud og derigennem dele erfaringer på tværs af lærere.

Gode råd til at komme i gang med et ambassadørnetværk:

Udvælgelse

Når et ambassadørnetværk skal opstartes, kan det være en fordel først at lave et benarbejde, så lærerne forstår behovet for ambassadørnetværket. Det kan f.eks. være en pointe fra kommunen, at den ikke kan være til stede på alle skoler hele tiden, på trods af at det sikrer et bedre grundlag for åben skole. Opfordr gerne lærerne til selv at tilmelde sig som ambassadører, men vær sikker på, at hver skole får tildelt en ambassadør.

Forventningsafstemning

Lav en grundig forventningsafstemning med lærerne om deres forudsætninger og opgaver. Lærerne får også bedre mulighed for at løse opgaven, hvis der aftales en ramme for lærernes arbejdstid med skoleledelserne. Det kan være en fordel, at det ikke er lærerne selv, der har ansvar for, at deres funktion og tidsramme for arbejdet bliver beskrevet.

Kompetencer

Vær sikker på, at lærerne er klædt på til opgaven. En ambassadør skal f.eks. både have viden om udbuddet af eksterne læringsmiljøer i kommunen og have kompetencer til at vejlede og sparre med kollegaer. Der kan f.eks. gennemføres et uddannelsesforløb eller workshops med ambassadørerne.

Aktualitet

Hold jævnligt møder og opdater lærerne på nye tiltag og undervisningstilbud. Møderne med ambassadørnetværket kan med fordel foregå i kommunens eksterne læringsmiljøer for at give indblik i forskellige muligheder for undervisning i åben skole. Dette er også en god anledning til, at de forskellige aktører møder hinanden og får kendskab til hinandens roller.

Litteraturliste

Danmarks Evalueringsinstitut (2018a). *Arbejdet med den åbne skole – erfaringer fra 12 udviklingsprojekter*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

Danmarks Evalueringsinstitut (2018b). *Åben skole – en kortlægning af skolernes samarbejde med omverdenen*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

Deloitte (2014). *Den åbne skole*. København: Deloitte og Undervisningsministeriet.

KORA (2017). *En længere og mere varieret skoledag. Implementerings- og effektundersøgelse*. København: KORA.

Nationalt netværk af skoletjenester (2016a). *Samarbejder og partnerskaber. Mellem skoler, kommuner, kulturinstitutioner og eksterne læringsmiljøer*. København: Nationalt netværk af skoletjenester.

Nationalt netværk af skoletjenester (2016b). *Skolers brug af undervisningstilbud på kulturinstitutioner og eksterne læringsmiljøer*. København: Nationalt netværk af skoletjenester.

Nationalt netværk af skoletjenester (2019a). *Museernes undervisningspraksis – En national kortlægning af statslige og statsanerkendte museers undervisningspraksis 2018*. København: Nationalt netværk af skoletjenester.

Nationalt netværk af skoletjenester (2019b). *Skole-virksomhedssamarbejde med kommunal forankring*. København: Nationalt netværk af skoletjenester.

Rambøll & Qvartz (2018). *Indsatser til at øge søgning til og gennemførelse af EUD. Afrapportering*. København: Rambøll & Qvartz.

Bilag

Tabel 1

Hvad er din stilling? (N = 85)

	Antal	Procent
Konsulent	64	75 %
Playmaker	4	5 %
Projektleder	1	1 %
Koordinator	5	6 %
Andet	11	13 %

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Tabel 2

Hvor mange ansatte inkl. dig selv, vil du vurdere, beskæftiger sig med åben skole i kommunens forvaltninger? (N = 85)

	Antal	Procent
Nul	4	5 %
En	17	20 %
To	23	27 %
Tre	19	22 %
Fire	12	14 %
Flere end fire	10	12 %

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Tabel 3

Er der ansat medarbejdere i kommunens øvrige forvaltninger, der arbejder med at understøtte skolerne i at realisere åben skole? (N = 85)

	Antal	Procent
Ja	48	56,47 %
Nej	31	36,47 %
Ved ikke	6	7,06 %

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Tabel 4

Hvis ja, samarbejder I om åben skole på tværs af forvaltninger? (N = 48)

	Antal	Procent
Ja	45	94 %
Nej	3	6 %

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Tabel 5

Er organiseringen af åben skole i din kommune: (N = 84)

	Antal	Procent
Central	18	21,4 %
Decentral	12	64,3 %

En kombination	54	14,3 %
----------------	----	--------

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Tabel 6

Har kommunen afsat økonomiske midler til det kommunale arbejde med åben skole, ud over lønninger til medarbejdere? (N = 84)

	Antal	Procent
Ja	55	65 %
Nej	29	35 %

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Tabel 7

Hvis ja, hvad er midlerne afsat til? (N = 55)

	Antal	Procent
Indkøb af undervisningsforløb hos eksterne læringsmiljøer	27	49 %
Transportløsninger	28	51 %
Eksternt konsulentarbejde	9	16 %
Udvikling og drift af digital platform	22	40 %
Projektmidler (f.eks. til særlige indsatser)	29	53 %
Kulturrysæk eller lignende	20	36 %
Klippekortsordning eller lignende	9	16 %
Ved ikke	1	2 %
Andet	12	22 %

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Tabel 8

Varetager du eller kollegaer følgende opgaver relateret til åben skole? (N = 82)

	Antal	Procent
Udvikling af strategier for åben skole i kommunen	46	56 %
Varetagelse af digital platform for åben skole	52	63 %
Administration af lokale puljer	40	49 %
Ansøgning af nationale puljer	36	44 %
Udvikling af undervisning til åben skole	40	49 %
Evaluerings af undervisningsforløb	33	40 %
Etablering af samarbejdsaftaler med eksterne læringsmiljøer	61	74 %
Varetagelse af kontakt til eksterne læringsmiljøer	59	72 %
Rådgivning og vejledning af eksterne læringsmiljøer	41	50 %
Rådgivning og vejledning af skoler om undervisning i åben skole	42	51 %
Rådgivning og vejledning af skoler om udbud af eksterne læringsmiljøer	49	60 %
Udvikling af materialer til skolerne (fx samarbejdsguide eller katalog)	40	49 %
Facilitering af åben skole-netværk blandt lærere/ambassadører	42	51 %
Koordinering af skolers brug af undervisningstilbud	34	41 %
Koordinering af åben skole-projekter	52	63 %

Andet	11	13 %
-------	----	------

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Tabel 9

Har forvaltningerne formuleret målsætninger på følgende områder? (N = 82)

	Antal	Procent
Omfanget af åben skole (f.eks. antal gange skolerne skal besøge eksterne læringsmiljøer)	22	27 %
Brug af åben skole på bestemte klassetrin	26	32 %
Brug af åben skole til specifikke fag	14	17 %
Elevernes udbytte af åben skole	19	23 %
Krav til, at skolerne samarbejder med bestemte typer eksterne læringsmiljøer	31	38 %
Kommunens rolle i åben skole	28	34 %
Der er ikke formuleret målsætninger for åben skole i vores kommune	26	32 %
Andet	14	17 %

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Tabel 10

Arbejder din kommune med en kommunalpolitisk vedtaget strategi for åben skole? (N = 82)

	Antal	Procent
Ja	29	35,4 %
Nej	43	52,4 %
Ved ikke	10	12,2 %

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Tabel 11

Hvilke eksterne læringsmiljøer samarbejder kommunen med om aktiviteter i åben skole? (N = 82)

	Antal	Procent
Museer	70	85 %
Teatre	50	61 %
Arkiver	26	32 %
Biblioteker	72	88 %
Foreninger	65	79 %
Virksomheder	68	83 %
Forsyninger	45	55 %
Genbrugsstationer	45	55 %
Kommunale kulturskoler (fx musik- og billedskoler)	74	90 %
Erhvervsuddannelser	47	57 %
Øvrige ungdomsuddannelser	34	41 %
Ungdomsskoler	56	68 %
Naturskoler/naturvejledere	66	80 %
Ingen	0	0 %
Andet	15	18 %

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Tabel 12

I hvilken grad er du/forvaltningen tilfreds med udbuddet af undervisningstilbud i eksterne læringsmiljøer i din kommune? (N = 82)

	Antal	Procent
I høj grad	31	38 %
I nogen grad	34	41 %
I mindre grad	8	10 %
Slet ikke	0	0 %
Ved ikke	9	11 %

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Tabel 13

Har kommunen en transportordning for skoler, som skal besøge eksterne læringsmiljøer? (N = 81)

	Antal	Procent
Ja	39	48 %
Nej	42	52 %

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Tabel 14

Hvilke kommunikationskanaler og/eller aktører bruger kommunen til at informere lærerne om mulighederne for at gøre brug af åben skole-undervisningstilbud? (N = 81)

	Antal	Procent
Digital platform	55	68 %
Trykte kataloger eller hæfte	25	31 %
Kommunens hjemmeside	19	23 %
Facebook	12	15 %
Nyhedsbrev	26	32 %
SkoleIntra	44	54 %
Lokale messer, basarer og lignende	25	31 %
Skolernes ledelser	62	77 %
Lærer-/ambassadørnetværk	39	48 %
PLC	56	69 %
CFU	6	7 %
Vi informerer ikke lærerne om undervisningstilbud	1	1 %
Andet	13	16 %

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Tabel 15

Opsøger I viden om arbejdet med åben skole (f.eks. inspiration og vejledning) igennem følgende? (N = 81)

	Antal	Procent
Undervisningsministeriet	49	60 %
EMU	36	44 %
KL	25	31 %
EVA – Danmarks Evalueringsinstitut	38	47 %
Eksterne konsulenter	15	19 %
Andre kommuner	53	65 %
Konferencer	45	56 %

Nationalt netværk af skoletjenester	42	52 %
Skoletjenesten – Videncenter for eksterne læringsmiljøer	34	42 %
Vi opsøger ikke viden om arbejdet med åben skole	7	9 %
Andet	14	17 %

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Tabel 16

I hvilken grad vurderer du, at kommunen har følgende udfordringer med åben skole? (N = 80)

	I høj grad		I nogen grad		I mindre grad		Slet ikke		Ved ikke		Ikke relevant	
	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.
Åben skole er en mindre prioritet på skoleområdet i kommunen	8	10 %	29	36 %	20	25 %	20	25 %	2	3 %	1	1 %
Åben skole afhænger af enkeltpersoner på skolerne	16	20 %	42	53 %	11	14 %	6	8 %	4	5 %	1	1 %
Transporten mellem skoler og eksterne læringsmiljøer er logistisk udfordrende	23	29 %	30	38 %	14	18 %	6	8 %	4	5 %	3	4 %
Transporten mellem skoler og eksterne læringsmiljøer er for dyr	29	36 %	19	24 %	13	16 %	6	8 %	8	10 %	5	6 %
Skolerne prioriterer ikke åben skole i undervisningen	0	0 %	18	23 %	41	51 %	11	14 %	7	9 %	3	4 %
Lærerne ved ikke, hvor de kan finde information om åben skole-undervisningstilbud	1	1 %	15	19 %	36	45 %	18	23 %	8	10 %	2	3 %
Eksterne læringsmiljøer ved ikke, hvor de kan annoncere deres undervisningstilbud	2	3 %	14	18 %	32	40 %	16	20 %	11	14 %	5	6 %
Der mangler økonomiske midler til at understøtte samarbejdet mellem skoler og	16	20 %	29	36 %	20	25 %	10	13 %	3	4 %	2	3 %

eksterne læringsmiljøer												
-------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Tabel 17

I hvilken grad vurderer du, at kommunen har succes på følgende områder? (N = 80)

	I høj grad		I nogen grad		I mindre grad		Slet ikke		Ved ikke		Ikke relevant	
	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.
Kommunens skoler bruger åben skole	22	28 %	51	64 %	3	4 %	0	0 %	3	4 %	1	1 %
Der er et bredt udbud af undervisningstilbud og samarbejde med eksterne læringsmiljøer	29	36 %	35	44 %	11	14 %	0	0 %	5	6 %	0	0 %
De udbudte undervisningstilbud er didaktisk og pædagogisk kvalitetssikret	25	31 %	36	45 %	8	10 %	2	3 %	9	11 %	0	0 %
Kommunen har tætte samarbejds- eller partnerskabsaftaler med eksterne læringsmiljøer	32	40 %	30	38 %	12	15 %	2	3 %	3	4 %	1	1 %
Kommunens indsats når ud til de enkelte lærere	16	20 %	36	45 %	18	23 %	1	1 %	6	8 %	3	4 %
Der er stor opbakning til åben skole i kommunen	23	29 %	31	39 %	19	24 %	1	1 %	6	8 %	0	0 %

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.

Tabel 18

Har I planer om at udvikle forvaltningens nuværende åben skole-indsats? (N = 79)

	Antal	Procent
Ja	43	54 %
Nej	37	46 %

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema blandt kommunerne. 2019.